

לקראת שבועת מלכתא



dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 417

פנינים לפרשת משפטים תשפ"ד

"היה מגיד שיעור חשוב שבא לשאול: לאחד המשתתפים בשיעור דף היומי, יש מום העונה בדיוק לתיאור הגמרא, זה לא מהמומים הרגילים שזה אינו מבייש, אלא מום כזה שאם אסביר בצורה ברורה כל המשתתפים בשיעור עלולים להסתכל עליו. שאל אותי מה אעשה? האם אשנה קצת מהפירוש ואבליע את המום כך שלא ירגישו, כדי שלא לביישו?"

מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על בהירות המוח, הארת פנים ושמחת לב שראה אצל מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל



ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא א)

מידי יום שני, לאורך עשרות שנים, היתה לרבה של 'רמת אלחנן' הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, קביעות עם להבחל"ח מרן פוסק הדור הגר"נ קרליץ זצוק"ל לדון עמו בדברי הלכה. 'היתה לי קביעות איתו במעונו כל יום שני, שם סיפרתי לו על דיני תורה שהיו לי והיה מתקן אותי שנים ארוכות', פותח הגאון הגדול שליט"א. 'אבל אני רוצה לומר לכם מי היה רבינו נסים זצוק"ל: אנו אומרים: 'אל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממנו', האם יש לנו רוח הקודש? הרמב"ם כותב שהדס שנקטם ראשו כשר. משיג עליו הראב"ד וכותב: 'כבר הופיעה רוח הקודש בבית מדרשנו והעלנו שפסול'. שואל הכפות תמרים: הרי לא בשמים היא, מה זה הנוסח 'הופיעה רוח הקודש'?

'בחתם סופר' מתייחס לנושא ואומר שיש רוח הקודש מעין נבואה, ויש רוח הקודש על מי שעוסק בתורה לשמה אפילו אם לא ישיגו, יש לו כזה סייעתא דשמיא פתאום נהיה אור ומתחיל לזרוח, זה לא נבואה אלא כלשונו: 'רוח השם על עוסקי תורה לשמה שזוכים לכוון אל האמת ואפילו אם טבע חכמתם אינם כזאת, ישיגו כזאת.

'על דברי החתם סופר יש הוספה ממרן החזון איש זצוק"ל, הדוד של מרן רבי נסים זצ"ל, שמדבר על שלושה דברים: בהירות המוחין והארת פנים עם שמחת הלב זוכה להעמיד דבר על בוריו, והוא

השתלשלות ממדרגת רוח הקודש.

'כל הדברים האלו ראיתי אצל רבי נסים: גם בהירות המוח, הארת פנים ושמחת לב בכל שאלה שהעליתי לפניו'.

'אתן לכם דוגמא של שאלה שהייתה לי ולא עלה על דעתי הכיוון שאותו אמר לי: היה בית כנסת שהיה עמוס במתפללים ולומדים בחול המועד סוכות, ולקראת הושענא רבה הצטברו מאות סידורים

לפני שהתחילו ללמוד בשיעור פרק שביעי בבכורות שבו מפורטים מומי האדם הפוסלים את הכהן מלעבוד עבודה בבית המקדש. 'וזו השאלה: לאחד המשתתפים בשיעור יש מום העונה בדיוק לתיאור הגמרא. זה לא מהמומים הרגילים כגון ידו שבורה שזה אינו מבייש, אלא מום כזה שאם אסביר את המשנה בצורה ברורה כל המשתתפים בשיעור עלולים להסתכל עליו, והוא יתבייש מאד. שאל אותי המגיד שיעור: מה אעשה? האם אשנה קצת מהפירוש ואבליע את המום כך שלא ירגישו ולא אסביר את המום, כדי שלא לביישו?

'לי היה נראה לכאורה שגם במקום שקיים חשש לפגיעה ביהודי שנוכח שם, אין לחשוש, כי הוא נפגע שלא כדין, כי יש לו להאמין שגם המום שבו הוא מאתו יתברך ומשפטי ד' אמת ולכן במקום הצורך לא חוששים לבייש כי הוא יודע שלא מכוונים אליו. 'שאלתי את רבי נסים והוא ענה לי, שאם מדובר ביהודי שברור שיפגע מהדברים, על המגיד שיעור לדלג ולא להסביר את אותו מום כדי שלא להעליבו. איזה רגישות בבין אדם לחברו, איזה מחשבה על השני!

'התשובות שלו, זו לא נבואה, זו מתנת אלוקים, זה 'רוח קדשך' שהוא קיבל מתנה משמים'.

'במשך השנים היה לי אבלחט"א קשר איתו בוועד הרופאה של ביה"ח 'מעיני הישועה', אני שתקתי שם ולא השמעתי דברי בפני מרנן אבות בתי הדין. אבל התבוננתי וראיתי איך שהם כיבדו אחד את השני מרן הגר"ש וואזנר ומרן הגאון רבי נסים'.

'אי אפשר לשכוח איך שקיבל במאור פנים כל מי שבא במחיצתו, איך שרץ בעצמו לפתוח את הדלת כששמע דפיקות על הדלת.

(הרב יצחק לויץ יתד נאמן תשרי תש"פ)

וחומשים ועוד ספרי קודש על השולחנות, הגבאי לא ידע מה לעשות, איך יסדר כל כך הרבה ספרים. אחד המתפללים ניגש אליו ואמר לו: תמורת מאתיים שקלים הוא מוכן לסדר את כל הספרים במוצאי שמחת תורה, הגבאי הסכים לזה.

'במוצאי שמחת תורה ניגש אותו מתפלל לבימה והפליג בשבח כבוד הספרים ומדת החסד והמעלה של מי שמחזיר ספרים למקומם, וביקש מכל אחד להכניס רק חמשה ספרים לארון, תוך דקות אחדות נהיה כל בית הכנסת מסודר. כעת הוא בא לבקש את כספו מהגבאי. אומר לו הגבאי: אני לא התחייבתי על דעת שכל הציבור יחזירו את הספרים. הם באו לפני לשאול אם הגבאי צריך לשלם לאותו מתפלל או לא.

'אני השבתי שהיה מקום לחייב את הגבאי למרות שהמתפלל לא עבד בפועל, כי בסך הכל הוא עשה 'חכמה' ו'בצל החכמה בצל הכסף' על חכמתו מגיע לו תשלום. (הבאתי לכך ראיה מירושלמי, ברכות פ"ז ה"ב)

'הצעתי את הדברים לפני מרן הגאון רבי נסים זצ"ל, והוא אמר לי: לגבי הגבאי אתה צודק, אבל הציבור חשב שהוא מתכוון לשם שמים, וממילא יש כאן גניבת דעת של הציבור והכסף שהגבאי משלם לו זה כספי ציבור, ועל זה לא מגיע לו.

'איזה בהירות הדעת!'

על המגיד שיעור לדלג ולא להסביר את אותו מום כדי שלא להעליבו.

אספר לכם עוד שאלה שנשאלתי, ומתוך תשובתו ניתן לראות את יושר ה'מושכל ראשון שלו':

היה מגיד שיעור חשוב שמוסר שיעור קבוע בדף היומי שבא לשאול

שמיענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו



מרן החזון איש הביט משה לנדא ואמר: דע לך, התורה לא תלויה בכישרון כי אם בזכות הנשמה, מעשה החסד שאתה עושה בכל שבוע עם המוני בית ישראל הוא הדבר שמחבר אותך יותר מהכל אל התורה

הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א מראשי ישיבת נתיב הדעת ואמרי משה בשיחה מיוחדת על הקשר ההדוק בין רכישת מידות טובות לגדלות בתורה



מאת: אלעזר גולדברג

לקראת פרשת משפטים, בו אנו עוסקים בדינים ומשפטי התורה ביקשנו לברר מה הם הכלים באמצעותם יכול כל יהודי לקנות בנפשו את התורה. לשם כך קיימנו שיחה מיוחדת עם הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א, הנודע בכל גלילות ישראל בשיעוריו ודרשותיו הנפלאים, שמענו מפיו פנינים יקרים על דרכי קניניה של התורה אותם אנו למדים מדברי חז"ל ומהנהגות רבותינו.

בקבלת התורה, נאמר "ויחן שם ישראל נגד ההר", ופירש רש"י שבכל שאר החניות נאמר "ויחננו" וכאן נאמר "ויחן" ללמד שכולם היו כאיש אחד בלב אחד, באחדות נפלאה.

אותה אחדות לא באה לחינם, אלא מתוך ההכרח לקנות מידות טובות שבין אדם לחברו כדי לקבל את התורה בשלימות כראוי. כמו כן קבלת התורה מאהבה לאחר נס פורים היתה מתוך אחדות ואהבת רעים, כמו שאמרו במסכת שבת (פח, א): "הדור קבלוה בימי אחשוורוש, דכתיב 'קיימו וקבלו היהודים', קיימו מה שקיבלו כבר". במגילה המילה "קבלו" כתובה בכתיב חסר - "קבל", לרמז שגם באותה עת היו כל ישראל כאיש אחד בלב אחד וזה מה שאיפשר את קבלת התורה מאהבה. לפיכך תיקנו לנו לעסוק בפורים במצוות שבין אדם לחברו כמשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים.

אמר לו מרן החזון איש, דע לך שחכמת התורה איננה ככל החכמות שבעולם

לפני שישים שנה היה בירושלים אדם גדול, רבי משה ישעיה לנדא זצ"ל, מגדולי תלמידי מרן החזון איש זצ"ל. דרכו בקודש היתה לבוא בכל שבוע אל בית החזון איש כדי לשאול את פיו בענייני הלכה והשקפה. פעם התלונן בפניו שאנשים מנצלים אותו בכל שבוע ומבקשים ממנו שיעביר את שאלותיהם ובקשותיהם אל מרן ומחמת כך הוא רוצה להפסיק לבוא לבני ברק מפני שהדבר מבטלו זמן רב מלימוד התורה. אמר לו מרן החזון איש, דע לך שחכמת התורה איננה ככל החכמות שבעולם, כי אמנם ההכשרה וההתלמדות בכל המקצועות שבעולם תלויים בכישרונו של הלומד, אך התורה איננה תלויה בכשרון כי אם בזכות הנשמה והכשרון בא כתוספת לזה, לפיכך מעשה החסד שאתה עושה בכל שבוע עם המוני בית ישראל הוא הדבר שמחבר אותך יותר מהכל אל התורה, כי הנשמה מזדככת על ידי המידות הטובות וככל

שאדם נושא בעול עם חברו, חי את צרכיו של זולתו ומטיב לו, כך הוא מוכשר לקבל את התורה ולהיעשות אדם גדול בתורה, לפיכך העזרה שהנך מביא לאחרים הזקוקים לה אינה מבטלת אותך מן התורה, אלא אדרבא - היא היא התנאי שלך להתחבר אל התורה באמת ולעשות בה קנין נצחי, לא ביטול תורה יש כאן כי אם קיום התורה!

מצינו ברבי עקיבא שהיה בעל מידות מופלגות מאוד מאוד. בגמרא המפורסמת במסכת כתובות (סב, א) מסופר שרבי עקיבא היה עם הארץ ורועה צאן עד גיל ארבעים שנה ורחל הצדקנית בתו של כלבא שבוע ראתה בו של "צניע ומעלי" ומיד חפצה להינשא לו, לאחר ששאלה את פיו אם יסכים ללכת ללמוד תורה ונתן את הסכמתו, קיבלה ממנו קידושין ונישאה לו. המעלות שראתה רחל בעקיבא הן מידות טובות - צניעות ומידות שבין אדם לחברו, היא ידעה בחכמת הלב שלה שהמעלות הללו הם שיתנו לו את הכוחות ללכת ללמוד תורה בהתמדה נוראה לאחר נשואיהם עד שיעשה אדם גדול בישראל. לא כשרונות היא ראתה, כי אם חכמת לב במידות טובות.

כאשר מבררים על בחור ישיבה לצורך שידוך ורוצים לשבח

חז"ל מספרים (מנחות כט, ב) שכאשר משה רבינו עלה למרום לקבל את התורה בארבעים יום שלאחר מתן תורה, הראה לו הקב"ה את

אירע פעם שהחזון איש הזדמן לביתו של רבינו בעל 'שבט הלוי' לצורך ענין מסויים, וכאשר חלף על פתח חדרו נעצר לרגע ובתנועה של מי שמתענג על ריח טוב אמר למקורבו: "ס'שמעקט דא פון קדושה" - יש כאן ריח של קדושה

כך מינה מרן בעל החזון"א זיע"א, את מרן רבי שמואל הלוי ואזנר זיע"א לרב שכונת 'זכרון מאיר'

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא א)



בין כך ובין כך, נתעטרה שכונת זכרון מאיר בכתר תהילה כשמרן החזון איש זי"ע בכבודו ובעצמו שאיווה את השכונה למושב לו, ועקר מ'גבעת רוקח' - השכונה הוותיקה במערב העיר בה התגורר מאז עלותו ארצה משך כחמש עשרה שנה, אל פאתי המושבה 'זכרון מאיר' שנקרא על שמו של 'גאון ישראל' שהאיר את בני ברק במאור תורתו.

לשמחתו של החזון איש לא היה קץ

לבסוף, משתכפו עליו ההפצרות מבני ברק ורבינו נוכח כי מנוי וגמור עם החזון איש שעליו לכהן כרב של זכרון מאיר, נתן את הסכמתו למינוי וקיבל על עצמו לשמש כרב השכונה. מששמע החזון איש את תשובתו החיובית קרא בקול 'מזל טוב' בפנים קורנות משמחה. לאחר מכן אמר למקורביו, כי מזל טוב הוא לתושבי זכרון מאיר שרבים לא יהיה מורה הוראה בלבד כי אם גם ראש ישיבה שירחיב את גבולותיו בתלמידים.

לשמחתו של החזון איש לא היה קץ. ובימים שלאחר מכן שוחח בדבר עם באי ביתו והביע את שביעות רצונו מהמינוי המוצלח. את חשיבות הדבר בעיניו היה ניתן לראות לעין כל כאשר גאון ישראל החזון איש, יצא את מעונו לכתת רגליו בין תושבי השכונה כדי להחתימם על כתב ההכתרה הרשמי אותו יגישו בפני רבינו שהיה אז אברך צעיר בשנות השלושים לחייו. ואף בא בדברים עם העסקנים, כי ישתדלו לשוות למינוי מעמד רשמי שיוכר אף ברשויות, כדי

סיפר רבינו בכינוס הגדול שהתקיים במלאות שישים שנה להקמת ישיבת חכמי לובלין בזכרון מאיר, במעמד אלפים מתלמידיו. וכה דיבר אז בקדשו: "כשעדיין גרתי בירושלים עיה"ק, הגיע אלי שליח מצוה מהחזון איש זי"ע, הרה"ח רבי חיים יעקב הלפרין ז"ל שקורא לי לזכות ולבוא לזכרון מאיר' שנתייסדה על שם מורי ורבי מלובלין זי"ע, לקבל עלי את עול הרבנות בזכרון מאיר' והסביבה, ואת עסק הרבצת התורה במסגרת ישיבת חכמי לובלין"...

רבינו לא מיהר להשיב בחיוב על המינוי. יקרה היתה בעיניו ישיבתו בין חכמי וגאוני ירושלים, מה גם שכבר החזיק במשרת רבנות, כמו"צ מטעם העדה החרדית בשכונת כרם אברהם שבגאולה. מנגד חזקה עליו דעתו של החזון איש ורצונו כי יטול על עצמו את עול הרבנות בזכרון מאיר', והיא זו שלבסוף הכריעה את הכף, כאשר החזון איש העמידו כביכול בפני עובדה מוגמרת וכמעשה שהיה.

וכה גולל רבינו את הדברים ברשימותיו שהובאו בספר מעשה איש. "עוד לפני שבאתי לכאן והייתי עוד גר בירושלים, באתי פעם לבני ברק לבקר אחד מן הקרובים שגר בגבעת רוקח ע"י ישיבת סלבודקה, ועליתי רגלי לגבעת רוקח והרגשתי שכמה מטרים לפני הולך החזון איש זי"ע, רצתי לקראתו ללוותו כי הלך יחידי. והיה אז גר עוד שם בגבעת רוקח סמוך לישיבת נובהרדוק. והלכנו עד רח' חתם סופר, והחזון איש היה צריך ללכת שם לביתו, ואני המשכתי עוד למעלה וראיתי שאינו נוטה לשמאל. ואמרת לי: אולי שכח מרן אפוא שגר? ואמר לי: זוכר אני, אלא שאתם רב שלנו, ורב לא ילך לבד. רוצה אני ללוות אתכם. ואמרת לי: א"כ אין אני הולך הלאה. ואמר לי: גם אני לא אלק, וצריך אני ללוות אתכם. והיה מוסיף רבינו: "החזון איש לא היה ווערטיל מענטש" [-איש שאומר מליצות], הוא הלך אפוא עמי עד שנכנסתי לבית קרובי ורק אז חזר לביתו"...

על ביקור נוסף אצל החזון איש סיפר רבינו, כי הגיע פעם למעונו בתחילת הלילה ומצאו כשהוא יושב בחצר הבית ועיניו נשואות אל על כשמבטו משוטט בין כוכבי הליל הנוצצים ברקיע השמים. משך דקות ארוכות ישב כך כשהוא אחוז דבקות והתפעלות ומעיניו זולגות דמעות התרגשות ומבלי שיבחין כלל בנוכחותו. לאחר מכן משהרגיש בו נענה ואמר: "כשמבתוננים במערכות השמים אפשר לראות בנקל מעשי א-ל ונפלאותיו"...

שיקל עליו, כך סבר, לנהל את ענייני הקהילה מבלי להיות תלוי בדעת אחרים.

את המעבר לבני ברק תכנן רבינו לחודש ניסן תש"ו. בימים שקודם המועד המתוכנן יצא רבינו לעבר בני ברק, בכדי להסדיר שם עניינים שונים הקשורים להעברת הדירה. אך ביציאה מירושלים באחד מעיקולי הדרך, נפתחה עליהם לפתע אש צולבת מאחד הכפרים הערביים. בניסי ניסים נחלצו הנוסעים מן המארב והספיקו לשוב לירושלים. רבינו שראה בכך אות משמים, ביטל את נסיעתו ודחה את המעבר המתוכנן לבני ברק במספר חדשים.

בחודש אלול תש"ז, בהיותו בן שלושים וארבע שנים, העביר רבינו את מקום מגוריו לבני ברק. בית קטן בן שתי קומות נשכר למענו בתוככי השכונה. הקומה הראשונה יועדה לדירת מגוריו, ואילו הקומה השנייה הוקצתה עבור הישיבה החדשה שנפתחה עם בוא רבינו למקום מושבו החדש. מבית קטן זה בקע זרח אור תורתו הגדול משך קרוב לשבעים שנה עד להסתלקותו.

מאותה שעה שהתמנה רבינו לשרת בקודש ראה את עצמו כל ימיו כרבה של זכרון מאיר, כשעיניו ולבו נתונים על בני השכונה לענות לשאלותיהם בהלכה ובהנהגה נכונה, ועד מהרה התחבב הוא על בני הקהילה ובני הקהילה לעומתו השיבו לו גם המה באהבה כפליים, וחפצו בכל עת בקרבתו והדרכתו, והוא גם הוא בידעו את מעמדו ויכולת השפעתו היה נותן ליבו להחזיק באדרת הרבנות בעוז ותעצומות קודש.

רבינו הקפיד ונזהר מאוד, כי גם במילי דבדחנותא ישמרו על כבוד הזולת

מעשה כעין זה היה בעת שנכח פעם באירוע מסויים בו הופיע בדחן כלשהו ודרש מדברותיו בכדי לשמח את הציבור. בשלב מסויים קם רבינו ממקומו ונחפז ללכת לביתו ולסדריו. משנשאל לאחר מכן על יציאתו הפתאומית שלא כמתוכנן, נענה ואמר כי "מגיע להם לאנשי זכרון מאיר רב בעל כובד ראש"... בקשר לכך יצוין, כי רבינו הקפיד ונזהר מאוד, כי גם במילי דבדחנותא ישמרו על כבוד הזולת, והיה מחשיב מאוד כאשר דברי הבדחנות היו נסובים ומושגתים על דברי תורה ויראה.

מעט שהגיע לזכרון מאיר הוטל על כתפיו עול הרבנות במלואה. מרן החזון איש שראה מטרה נשגבת במינוי והצלחתו של רבינו המשיך בפעולותיו לביסוס מעמדו כרבה של זכרון מאיר, ואף הפנה רבים משואליו באיסור והיתר אל כתובתו של רבינו, באומרו כי יש מרא דאתרא לשכונה וכי על פיו ישק כל דבר. החזון איש חלק לרבינו כבוד עצום, בזמנים שבאו אנשים לשאול את פיו בענייני הלכה ורבינו נכח גם הוא בחדר כמנהגו פעמים רבו, היה החזון איש ברוב ענוותנותו מבקש מרבינו תחילה הורמא ורשות להשיב לשאלויו דבר באמרו כי אסור להורות בפני המרא דאתרא.

קשר הדוק שרר בין החזון איש לרבינו. רבינו היה מתראה לפניו חדשים לבקרים, ופעמים שאף היה מתלווה אליו לטיולו היומי,

אותו היה עורך לצרכי בריאותו באזור הפרדס שבבעלות משפחת ברמן שניצב בפאתי השכונה, כשבדרך היו משוחחים ביניהם בהלכה ובענייני הנהגה שעל הפרק. עם זאת, למרות גדלותו המופלגת של החזון איש ולמרות שגילו נשק אז לשבעים, נהג כבוד מיוחד ברבינו שהיה אברך צעיר, והיה מתייחס אליו כאל מרא דאתרא במלוא מובן ההגדרה חרף גילו הצעיר של רבינו.

אירע פעם שהחזון איש הזדמן לביתו של רבינו לצורך ענין מסויים, וכאשר חלף על פתח חדרו נעצר לרגע ובתנועה של מי שמתענג על ריח טוב אמר למקורבו: "ס'שמעקט דא פון קדושה" - יש כאן ריח של קדושה.

שאלות בהלכה שואלים אצלנו את הרב ואזנר

בשלהי שנת השמיטה תשי"ב יצא החזון איש מביתו וכאשר עבר סמוך לכולל אותו הקים הידוע היום כ'כולל חזון איש', שלח את מקורבו הג"ר יחזקאל ברטלר זצ"ל כי יקרא לשניים מגדולי תלמידי החכמים של בני ברק, הלא הם הגאון רבי משה יצחק דייטש זצ"ל, ראש ישיבת 'אהל יעקב'. משבאו השניים, צעד עמם החזון איש אל מעונו של רבינו על מנת לערוך אצלו 'שטר פרוזבול'. לפליאת רבינו על מה ראה להטריח את עצמו אליו, נענה החזון איש ואמר: "הרי סוף שנת השמיטה עתה וצריך לעשות פרוזבול וכתושב שכונת זכרון מאיר באת אל המרא דאתרא לעשות פרוזבול"...

באותו נוסח פרוזבול חרט החזון איש זי"ע לדורות את עובדת כהונתו של רבינו כרבה של זכרון מאיר: "מוסרני לכם הרב שמואל הלוי רב ד'זכרון מאיר' שליט"א"...

על אותו מעמד סיפר רבינו, כי תיכף בהיכנסו התיישב החזון איש באמצע השולחן ולא בראש. משביקש רבינו להושיבו בראש, נענה החזון איש ואמר בבדיחותא: "מהיכתי תיתי ששם הא ראש השולחן!?" ואולי ה'מזרח' הוא דווקא במקום בו אני יושב!?"...

עוד סיפר, כי בעת שהחזון איש נעמד על מקומו להקריא את נוסח הפרוזבול, נעמד גם רבינו מפני כבודו, והורה החזון איש לשבת באמרו כי בית דין צריכים לשבת בשעת הדין.

בכל עת מצוא טיפח החזון איש את מעמדו של רבינו כרב. סיפר הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, כי בימים ההם בא פעם אל החזון איש ושאלו אל מי עליו להפנות את שאלותיו בהלכה בעת שלא יוכל להיכנס אליו. נענה החזון איש ואמר: "כאשר יש לך שאלות בהלכה לך עמן אצל הרב ואזנר"....

הוראה זו אף חזרה ונשנתה מפי גיסו של החזון איש, מרן הסטייפלער זצוק"ל, שהשיב פעם על שאלה דומה כי "שאלות בהלכה שואלים אצלנו את הרב ואזנר". אגב, העיד רבינו כי הגאון הסטייפלער היה נחבא אל הכלים באותה תקופה וכלל לא ידעו אז מגאונותו, אולם החזון איש 'הלשין בפניו' - כלשון רבינו - על גדלותו בתורה. בהקשר לכך יצוין עוד, כי פעם ביקש החזון איש מאת רבינו, כי בעת שאופה את המצות מצוה בחבורתו בערב פסח, יפריש שלוש מצות עבור גיסו הסטייפלער שהקפיד על כך.

(מתוך 'אבי ההוראה')

אני התחבאתי פעם מתחת לספסל בישיבת מיר, כשרבי חיים הכין את השיעור כללי שלו. רציתי לראות איך הוא מכין את השיעור. רבותי, הוא עבד כמו אריה! הוא עמד שם, מול החדר הריק מאדם, רק שולחנות וספסלים היו שם, הוא שאג את השיעור, כאילו הוא אומר אותו בפני היכל מלא מפה לפה

צ'רור עובדות נפלאות שסיפר הגאון

רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח דישיבת קמניץ, בדרשותיו השונות



רבותי, הוא עבד כמו אריה! הוא היה עמל בסוגיא ולאחר מכן היה מכין את עצמו ומתכנן בדיוק איך הוא יאמר את השיעור. הוא עמד שם, מול החדר הריק מאדם, רק שולחנות וספסלים היו שם, אני הרי הסתתרת מתחת לאחד הספסלים והוא לא ראה אותי. הוא שאג את השיעור, כאילו הוא אומר אותו בפני היכל מלא מפה לפה. לאחר מכן כשהגיע זמן השיעור ובית המדרש היה מלא, כולם ראו איך שהוא אומר את השיעור עם כל הרמ"ח איברים ושס"ה גידים שלו. זה בוודאי התיש אותו מאוד. הוא היה ממש באפיסת הכוחות לאחר מכן.

אמר לי ראש הישיבה ר' משה אהרן, איהר האט גוט גילערנט" - אתם הבנתם את זה היטב, אני באמת באפיסת הכוחות, באתי ממש במסירות נפש.

"נו, אז למה באמת באתם לכאן?", שאלתי, והוא ענה לי תשובה שהממה אותי. "מה זאת אומרת למה באתי? הרי אני מחויב בהכרת הטוב לאבא של חתן הבר מצוה. אני הרי אומר כל ליל שבת 'שמועס' - שיחה, בהיכל הישיבה, והוא, אבי בחור הבר מצוה מגיע כל ליל שבת משכונת קטמון ועד לישיבת מיר כדי לשמוע את השיחה שלי. הוא הרי עושה איתי ממש חסד. אם הוא לא היה מגיע לשיחה ועוד אחרים לא היו באים, למי הייתי מוסר את השיחה? אברך שמטריח

היה זה לפני כ-35 שנה, הייתי אז המלמד של תלמוד התורה קמניץ, ואחד הבחורים מהכיתה הגבוהה ביותר של החיידר, הגיע לגיל מצוות. הוא התגורר בקטמון, ואת חגיגת הבר מצווה הם עשו בבית. מזג האוויר היה חורפי, גשם זלעפות ירד בירושלים, אבל כמובן שלא יכולתי להימנע מהגעה לבר מצווה של תלמיד בחיידר. נסעתי באוטובוס, איני זוכר אם זה היה קו 4 או קו 15, וירדתי מהתחנה בקטמון, כשהגשם התחזק באופן משמעותי ורוחות חזקות נשבו בכל עוז, הסתובבתי ברחוב בחיפושים אחר ביתו של הבחור, הגשם הגיע מכל הכיוונים, כך שהמטרייה לא עזרה לי להימנע מרטיבות. חיפשתי וחיפשתי, עד שמצאתי את ביתו של הבחור באיזו סמטה קטנה שם, כשכבר הייתי רטוב עד לשד עצמותי.

והנה, רגע לפני שאני נכנס לבנין, עוצרת מונית בסמוך, הדלת נפתחת ומהמונית יוצא לא יותר ולא פחות מראש ישיבת מיר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל. נתתי לו לעבור לפני, הוא נכנס לבית והושיבו אותו ב'מזרח', ומיד לאחר מכן נכנסתי גם אני ומאחר והייתי מנהל ה"ת" של בחור הבר מצווה זכיתי והושיבו אותי ליד רבי חיים שמואלביץ.

אמרתי לו, אני מבקש מראש הישיבה רשות לשאול שאלה... אמר לי רבי חיים, נו... תשאלו. בואו ונשמע מה בפיכם?

אמרתי לו ילמדנו רבינו, הרי היום יום חמישי בערב, אתם הרי אמרתם מקודם שיעור כללי כמו בכל יום חמישי, לפני כן באותו יום נסתלק איזה אדם גדול, ורבי חיים נתן שם כזה הספד 'מוראדיג', עם כל הכוחות, בטח לא קל לכם לבוא עד קטמון בשביל להשתתף בבר מצוה, הרי לא מדובר באיזה אדם חשוב מאוד, או קרוב משפחה שלכם, בטח הייתה לכם סיבה מיוחדת למה הטרחתם את עצמכם כל כך כדי להגיע לבר מצווה הזאת, ואני סקרן לדעת מה היתה הסיבה המיוחדת הזאת?

לפני שאני אגיד לכם מה ענה לי רבי חיים, אני רוצה לסבר את אוזנכם שתבינו כמה הוא היה מותש אחרי אמירת 'שיעור כללי'.

אני התחבאתי פעם מתחת לספסל בישיבת מיר

אני התחבאתי פעם מתחת לספסל בישיבת מיר, כשרבי חיים הכין את השיעור כללי שלו. רציתי לראות איך הוא מכין את השיעור.

את עצמו עד אלי כדי לשמוע אותי, ועוד מכזה מרחק, איך אני יכול למנוע את עצמי מלבוא לשמחה שלו, בתואנה שאני עייף ותשוש???"
"אם זה היה בשביל כסף, לא הייתי הולך", הוסיף הגר"ח שמואלביץ.
באמת שאני תשוש כל כך ששום דבר לא יכול היה לגרום לי לעשות את הדרך הזאת. אבל מדובר בהכרת הטוב! על הכרת הטוב לא מוותרים! בזה לא מתפשרים!"

פעם שמעתי על בחור אחד בישיבה שהוא מדבר בחוצפה לאביו ולאמו

אתם שומעים, תלמידים יקרים? אתם שומעים מה אומר רבי חיים שמואלביץ? על הכרת הטוב לא מתפשרים. אין שום תירוץ בעולם שיכול להצדיק הימנעות מהכרת הטוב.

ואת זה אומר רבי ראש ישיבת מיר, שמישהו 'עושה לו טובה' כשהוא בא לשמוע את השיחה שלו מדי שבוע.

ומה נענה אנחנו? אתם יודעים כמה הכרת הטוב אתם חייבים להורים שלכם? כמה הכרת הטוב את חייבים למגידי השיעורים שלכם! אתם מתיישבים כל יום ושומעים שיעור נפלא, הכל מוכן ומזומן, השאלות והתשובות, החידושים והחידודים. אתם יודעים כמה שעות של הכנה מונחות מאחורי כזה שיעור, כמה פעמים המגיד שיעור נשאר ער בשעות הקטנות של הלילה כדי להכין את השיעור?

הרי גם אני הייתי מגיד שיעור כאן, בישיבה קטנה של קמניץ, ברוך ה', הבחורים פה בישיבה הם בעלי כישרונות, יש ביניהם תלמידים שיודעים ללמוד יותר טוב ממני. אז איך אני יכול למסור להם שיעור? הייתי צריך להכין אותו הדק היטב כדי לבוא מוכן, ואם לא הספקתי בזמנים הרגילים הייתי קם בשעה שתיים וחצי בלילה, ומכין את השיעור עד שחרית, כדי שהתלמידים יקבלו שיעור מוכן.

פעם שמעתי על בחור אחד בישיבה שהוא מדבר בחוצפה לאביו ולאמו. אמרתי לו, אתה לא תדע אף פעם כמה הכרת הטוב אתה חייב להורים שלך, עד שיהיו לך ילדים משלך, ותישאר ער לילות שלמים כשהם בוכים ולא מרגישים טוב, ותתרוצץ איתם לרופאים כשהם יהיו מצוננים וכדו', רק אז תתחיל להבין כמה ההורים שלך השקיעו בך וטרחו בשביל, ואתה אפילו לא יודע על זה, ולא מבין כמה אתה צריך להעריך את זה.

הכרת הטוב להורים, זה המינימום הנדרש. להיות בן אדם, להכיר טובה למי שגמל עמך טובות בלי סוף, על אחת כמה וכמה שיש מצוות כבוד אב ואם.

וצא ולמד מכאן כמה הכרת הטוב חבים אנו לבורא עולם, על כל החסדים האינסופיים שהוא גומל עמנו בכל עת ובכל רגע.

פעם שמעתי ממנו"ר רבי אליהו לאפיין, בשיחה שאמר לנו במטרה להחדיר בנו את המידה של סלחנות לאנשים, לא להקפיד על מי שפגע בנו בשוגג או במזיד. "צריך לסבול ולקבל אפילו כשמישהו עשה לי איזה עוולה", הוא אמר, והוסיף שמדובר בעבודה קשה שבמקדש, צריכים הרבה עבודה להגיע לזה.

"אתם הרי חושבים שאני לא מקפיד", אמר רבי אליהו, "והאמת היא

שאני באמת לא מקפיד, אבל למה? אין לי שום סיבה. הרי כשאני נכנס לישיבה כולם קמים לכבודי, וכשמגיע 'קריאת שמע' מחכים לי שאסיים עד 'ה' אלוקים אמת', וכשמגיעים לשמונה עשרה מחכים לי עד שאני פוסע 'עושה שלום'.

"על כבוד אני לא מקפיד כשנותנים לי כבוד, כי עוד לא שמענו על מישהו שמקפיד על מי בגלל שהוא נותן לו כבוד..."

"אבל אם תנסו פעם לנגוע בכבוד שלי, או אז אתם תראו איך שאקפיד... או אז אתם תראו מה זה נקרא להקפיד... כי כשפוגעים בכבודו של אדם, אז אפשר לראות מה הוא האדם, ואם הוא קפדן או לא.

"מסופר מעשה נורא על הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב. הוא היה אדמו"ר וגם היה רבה של העיר ברדיטשוב, תלמיד חכם מופלג, והיו בעיר אנשים שהתנגדו לו בכל תוקף. שנאו אותו עד מאוד.

"דרכו היתה שהוא היה מתעטף בטלית ומתעטר בתפילין בביתו, וצועד כך לבית הכנסת לתפילת שחרית. פעם בעודו צועד ברחוב עם טלית ותפילין פגעה בו אשה אחת שבעלה היה מגדולי המתנגדים אליו, ובידה היה סיר מלא במים קרים, היא התקרבה לרבי לוי יצחק ושפכה עליו את כל תכולת הסיר.

"הוא נרטב מהראש ועד הרגליים, והיא הוסיפה לגעור בו "לך מכאן! מה אתה עושה פה?"

מה היה עושה מישהו אחר, אחד שאין לו מידות טובות? הוא מיד היה מקלל אותה ודבריו היו מתקיימים כי הוא הרי היה צדיק וככל היוצא מפיו יעשה. אבל לא, הוא לא התנהג כך, הוא היה אדם שעבד על עצמו. לכן, הוא מיד אמר רבש"ע אני מבקש ממך אל תעניש אותה על המעשה הזה, שהרי היא אשה כשרה.

איך אפשר לומר על אשה ששופכת מים על רב העיר שהיא 'אשה כשרה', פשוט מאוד, בגמרא כתוב "איזו היא אשה כשרה העושה רצון בעלה", נו, בעלה של אשה זו בוודאי רוצה בכך כי הוא מגדולי המתנגדים לרב, ואם כן היא עושה את רצונו. לאשה כשרה לא צריך לעשות כלום, לא מגיע לה שום עונש..."

הסיפור הזה הוא סיפור נפלא. כל אחד שישמע אותו יגיד שזה מעשה נורא ונפלא. אבל זה יפה ונפלא רק כשזה על רבי לוי יצחק מברדיטשוב, אם יהיה עליך, הסיפור לא יהיה נפלא בכלל, אם מישהו ישפוך עליך מים, לא סיר שלם, אלא רק כף אחת עם מים קרים, מה תהיה התגובה??? הסיפור כבר יראה אחרת לגמרי..."

ואם בענייני כבוד עסקינן, נספר מעשה נורא שהיה בקובנא, כשרקדו בשמחת תורה בהתלהבות גדולה, ולקחו את רבי איצלה מפטרבורג, נשאו אותו על כפיים ושרו "צדיק כתמר יפרח".

שמו לב שגם רבי איצלה מוחה כפיים בהתלהבות ושר עם כולם, אבל מישהו חד עין שם לב מעקימת שפתיו שהוא אומר משהו אחר. התקרבו אליו ושמעו שהוא צועק בקול ומשמיע לאוזניו: "שלפעט די נבלה, שלפעט די נבלה", כלומר, "תסחבו את הנבילה", כך הוא אמר על עצמו, כדי שלא להתפתות ליהנות מהכבוד שנתנו לו!

ומעשה היה עם איזה רב חשוב שהתארח פעם בכפר חסידים אצל ר' אליהו לפיאן, וישן עמו באותו חדר. כשהתעורר הרב האורח, הוא

ידוע המעשה בעובדת הזרה שעבדה בבית מורינו ורבינו רבי עובדיה יוסף זצוק"ל. יום אחד היא הודיעה לרבנית שבכוונתה לסיים את עבודתה. ויהי אך יצוא יצאה ויבוא הצדיק וסיפרה לו הרבנית על כך. שאל מרן: "נתת לה משהו?". "כן", השיבה, "נתתי לה תפוח מתוך סלסלת התפוחים". נזעק מרן: "אוי ואבוי! התפוח קדוש בקדושת שביעית, אסור היה לך לתת לה אותו". ואז...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על חכמתם של גדולי ישראל



"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (כ"א, א')

הפרשה הקודמת לפרשת משפטים מסתיימת בציווי: "ולא תעלה במעלת על מזבחי" (שמות כ, כג). צריך להבין מדוע נסמכה פרשת משפטים לציווי זה?

ביאורים רבים נאמרו בעניין, ואחד הביאורים הוא: כשם שבכבש עולים לאט יותר מאשר העלייה על המדרגות, כך צריך כל דיין לפסוק כל דין שבא לפניו במתינות ובחכמה, על מנת לראות כיצד להוציא דין אמת ולהציל עשוק מיד עושקו.

אמנם כלל הוא ש"אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות", אולם גדולי ישראל השכילו בחכמתם לראות גם מעבר לנראה לעין, להבין דבר מתוך דבר, ולהביא להודאת בעל דין ולהוצאת הצדק לאור.

באו שניהם לדין תורה אצל אב"ד ברודי

הגאון החר"ף רבי שלמה קלוגר זצ"ל, מגדולי פוסקי אשכנז לפני כמאתיים שנה, כיהן כרבה הראשי של העיר ברודי וכאב"ד שם. ברודי היתה עיר ואם בישראל, עיר מלאה חכמים וסופרים, גאוני עולם ופקחים גדולים, ורבים מהם זכו לשני שולחנות והיו גם עשירים מופלגים.

פעם הגיע אליו בעל אכסניה בעיר עם אחד מאורחיו. סיפר האורח כי התארח אמש באכסניה ובלילה הניח את ארנקו מתחת לכרית שעליה שכב, וזאת מחשש לגניבות. בבוקר מיהר לרוץ לתחנת הרכבת, וכשהגיע הבחין כי שכח את הארנק בחדרו. הוא ויתר על הנסיעה ורץ במהירות אל האכסניה בחזרה, אך החדר כבר היה ריק והארנק איננו. מיד פנה לבעלים והתלונן על היעלמותו של הארנק. הלה דחה אותו וטען כי הוא ודאי מתבלבל, וכנראה שכח את ארנקו באחת החנויות שערך בה קניות אמש...

באו שניהם לדין תורה אצל אב"ד ברודי. את האורח אמנם לא הכיר הרב, אך ידע יפה כי בעל האכסניה הוא בעל היסטוריה של תלונות כאלו, וידוע לשמצה בענייני גניבות.

שני הצדדים הציגו טענותיהם לפני הרב, ותוך כדי דיון הבחין הרב

כי בעל האכסניה הוציא מכיסו קופסת טבק מזהב והחל להריח מתוכה. פנה אליו הרב: "האם תוכל להניח את הקופסה על ידי, על מנת שגם אני אוכל להריח?"; בעל האכסניה הזדרז להגישה, והמשיך בוויכוחים.

לפתע עצר הרב את שניהם ואמר: "עלי להרהר בדברים זמן מה, ולאחר מכן אכריע בדין".

השניים יצאו מבלי ששמו לב לקופסת הטבק שנותרה אצל הרב. נטלה הרב, קרא לשמש בית הדין, מסר לו את קופסת הטבק, והורה לו ללכת מיד לאשת בעל האכסניה, ולומר לה כי בעלה שלח אותו וביקש שתביא לו את הארנק. לסימן על נכונות דבריו שלח את קופסת הטבק שלו העשויה זהב...

מיהרה האשה להביא לו את הארנק, ושמש בית הדין השיבו לרב... כדי שלא לבייש את בעל האכסניה פנה הרב לאורח ואמר: "התמזל מזלך! בדיוק כעת נמצא הארנק שלך!"... ובעל האכסניה החרה: החזיק אחרי הרב, כשגם הוא מביע שמחה גדולה על 'מציאת' הארנק, בהבינו יפה כי נתגלה קלוננו לפני הרב...

יש באבן הזו סימן. כאן למעלה,

בקצה האבן, יש חור קטן

פעם אחרת הגיעו אליו שניים לדין: אחד מהם מצא ברחוב מציאה, אבן יקרה. הוא הרים אותה וזכה בה. מקצה הרחוב התבונן בו אדם אחר, מיד קרע את כיס מכנסיו והחל לצעוק: "אבדה לי אבן יקרה! האבן שמצאת שייכת לי!".

זה טען בכה וזה טען בכה, עד שהחליטו לגשת לדין תורה לפני הרב. גם במקרה זה לא היו הוכחות ברורות, אך הרב הרגיש בשני שהוא משקר. מה עשה? הורה לו לצאת לרגע מן החדר, כי ברצונו לדבר ביחידות עם המוצא. לאחר שיצא הורה לשמש בית הדין להשאיר את דלת החדר פתוחה מעט, כדי שהלה יוכל לשמוע את הנעשה בפנים.

או אז קרא למוצא ואמר לו: "ראה, יש באבן הזו סימן. כאן למעלה, בקצה האבן, יש חור קטן. זהו סימן מספיק. ואם בעל דינך יאמר את הסימן הזה לא יהיה מה לעשות - הרי זו שלו. אם יש סימן, ובעל האבן מכיר בו, אין מה לעשות".

כעבור דקות אחדות קרא ליוצא לשוב אל החדר ומיד שאל: "אמור נא, האם יש לך איזושהו סימן באבן?".

"ודאי", השיב כשדעתו זוחחה מעט, "בקצה העליון של האבן ישנו חור".

"אתה בטוח?", נעץ בו הרב את עיניו החודרות.

"בטוח במאת האחוזים!".

"הביאו לפני את האבן", אמר הרב. כשהובאה התבונן בה הרב ארוכות ואמר: "צר לי, אך איני רואה כאן שום חור. אם כן אין זו האבן שלך, אלא של המוצא..."

אך לחרדתו גילה כי הכסף נעלם

כאילו בלעה אותו האדמה.

עוד מסופר על נער יתום משני הוריו שנסע בעצת ידידים לברודי לחפש מקור פרנסה. ניגש לבית הכנסת והציע עצמו לכל עבודה.

בין הנמצאים שם היה יהודי בעל יקבי יין גדולים. דרוש היה לו נער זריז שישירת אותו ויעמוד לימינו בכל ענייני היין. בו במקום סיכם עם הנער על תנאי העסקתו - הוא מצדו יעמיד לרשותו חדר לשינה ויספק לו את כל צרכי האכילה והשתייה שלו בנוסף למשכורת שיינתן לו, ותמורת זה יתלווה אליו לעבודתו, יסדר את חביות היין, וישירת אותו נאמנה.

עד מהרה התברר לשיניהם כי העסקה שעשו ביניהם מצלחת ביותר. בעל היקב נהנה מן הנער החרוץ, וזה מצדו שמח על העבודה המסודרת והמשכורת הנאה. מאחר שלא היה זקוק באותה עת לכסף שקיבל, אגר אותו בחסכנות מרובה בשקיק קטן שהיה צמוד לגופו תמיד.

עשר שנות עבודה חלפו כך. בהגיע הנער לגיל עשרים וחמש הרהר: 'מתי אעשה גם אנוכי לביתי? אספתי מספיק כסף כדי להתחתן.

הגיע זמני להקים לי בית משלי ועסק משלי'.

הוא הרהר בעניין רבות תוך כדי שעות העבודה ודעתו הייתה מעט פזורה עליו. כך אירע, שכאשר הורה לו אדונו למזוג יין מחבית פלונית עבור אורח שהגיע, וצורר כספו הפריע לו מעט, הניח אותו על אחת החביות מבלי משיים ולאחר מכן פרח העניין מזכרונו לגמרי. האורח היטיב לבו ביין ונהנה ממנו ביותר, והאדון בעל היקב הזמינו לערוך סיור במרתפי היין שלו ולהתרשם מטיב הסחורה. להפתעתו הבחין בצורר הכסף ששכח הנער, כשהוא מונח על אחת החביות. יצר הממון תקפו והוא לקח את הכסף, החביאו במקום מסתור והיה כלא היה.

כעבור שעה קלה הבחין הנער בהיעלמותו של הכסף. הוא שחזר בבהלה את פעולותיו האחרונות, ומיד נזכר כי הניח את הכסף במרתף היין. מיהר לרדת לשם, אך לחרדתו גילה כי הכסף נעלם כאילו בלעה אותו האדמה.

הוא מיהר לגשת אל בעל הבית שלו, סיפר על היעלמותו של הכסף וציפה לעזרתו... אך האדון הגיב בתקיפות כי אינו יודע מה הוא שח, וכי הוא נדהם לשמוע שהוא חושד בו לאחר מגורים של עשר שנים בביתו והיותו לו לאב.

הנער פרץ בבכי: "ומה אעשה? הרי רק אתה ירדת אחריי למרתף!". אחד הנוכחים שם הציע לנער לתבוע את אדונו לדין תורה בפני רבי שלמה קלוגר. ניגש הנער אל הרב, אך הרב סירב לשמוע את טענותיו מבלי שאדונו יבוא גם הוא ויכול להשיב לו.

כך התייצבו האדון ומשרתו לדין לפני הגאון. הנער סיפר את סיפורו, וסיים אותו כשהוא ממרר בבכי: "רבנו, למען ה'! עשר שנים עבדתי בשביל הכסף הזה!".

"שמעתי", ענה הרב. "ובכן, אדון, מה תענה להגנתך?".

העשיר נשף וקצף ברוגזה: "כבוד הרב, זוהי עלילה נבזית! לקחתי אותו כנער צעיר לתוך ביתי, החשבתי אותו לבן, וזוהי סטירת הלחי שאני מקבל בתמורה?".

גם אם חשד בו הרב הוא לא אמר מילה. על פי שני עדים או על פי שלושה עדים יקום דבר, וכאן אין שום עדות למעשה שנעשה.

אולם חכם עדיף מנביא. הוא התבונן בעשיר במבטו החודר ושאל: "אמור לי, האם לא ראית את הכסף כשירדת למרתף?".

"לא, כבוד הרב, לא ראיתי דבר", השיב האדון.

"אם כך", פנה הרב לשמש בית הדין, "יש להוציא מודעות גדולות בשם בית הדין שכל יינות הסוחר פסולים ואסור לשתות מהם. יש בהם חשש יין נסך".

"מדוע?", התרעם הסוחר, "הרי רק אני והמשרת היהודי יורדים אל המרתף".

"כך היה עד היום", החזיר לו הרב כשאינו מתיק את מבטו ממנו, "אך זה עתה התברר שעוד אנשים עלולים לבקר שם. הנה, המשרת השאיר את הכסף, וכשאתה ירדת הוא כבר לא היה. מן הסתם נכנס באמצע איזושהו גוי ולקח את הכסף, וחזקה על גוי שנכנס למרתף יין שהוא פותח את החביות ושותה מהן. אם כן, יינותיך יינות נסך הם!". "אולי נשוב ונחפש את הכסף במרתף?", ניסה היינן להציל את כבודו

"לא ולא", סירב הרב, "אתה עלול לתת לו את כל הכסף שוב, ובלבד שבית הדין יתיר לך את היין".

כשהבין העשיר כי אין לו שום מוצא, וכי כל הוננו עומד כעת על כף המאזניים, החל לגמגם: "לא, כבוד הרב, אף אחד לא נכנס. אני הוא זה שראיתי את צרור הכסף מונח על אחת החביות ונטלתי אותו לעצמי"...

"אוי לך ואבוי לנפשך!", גער בו הרב, "איך פיתה אותך יצרך לעשות כדבר הזה?! איך העזת לקחת מיתום מסכן עשרים אלף רובלים, בשעה שמרתף היין שלך שוויו מאתיים אלף? לך והבא מיד את הכסף!".

האדון פרץ בבכי ורץ להביא את הכסף...

איך מגיע אדם לחכמה כזו?

התורה מורה לדיין לשפוט כל דין במתינות גדולה, והחכם מכל אדם אמר: "החכם עיניו בראשו" (קהלת ב, יד), אך הדרך שבה זוכים לכך היא על ידי מסירות נפש לתורה.

מי שמוסר נפשו על חכמת התורה הקדושה זוכה לקנות אותה. התורה אינה חכמת מדע חיצונית שלומדים בשביל ידיעות בעלמא, אלא צריך האדם להעמיק בה ולמסור נפש עבורה - וכך יזכה בה!

אמנם, חכמתו של רבי שלמה קלוגר לא באה לו אלא בעקבות יגיעתו העצומה בתורה.

בנו של הגאון, רבי מאיר, מעיד כי אביו חיבר שלוש מאות שבעים וחמשה ספרים, כמניין שמו "שלמה", ובכל ספר טמונה גאונות עצומה ונוראה, וידיעת התורה מורחבת. כל רז לא אניס ליה.

עוד הוא מעיד, כי אביו לא היה ישן יותר משעתים ביממה, ולפעמים היה הולך לישון, ולאחר כחצי שעה מתעורר, נוטל ידיים, מברך ברכות התורה, ויושב לכתוב חידושי תורה שהתחדשו לו.

כשטענו כלפיו כי לא ישן די הצורך, היה עונה: "מה אעשה? איני יכול. היו לי קושיות רבות לפני השינה, ועתה באו אלי בחלום ואמרו לי כמה תירוצים, הקשיתי עליהם מכמה מקומות בש"ס, והם יישבו לי את כל הקושיות. מוכרח אני לכתבם כעת, משום שמפחד אני שמא לא אזכר אותם עד הבוקר"...

מדי לילה בלילה נהג רבי שלמה קלוגר לסיים את ספר התהילים במשך כשעתיים, ולאחר מכן היה יושב ולומד כמה דפי גמרא וש"ת. אחר כך היה מתפלל, ולאחר התפילה ניגשו ושאלוהו שאלות בהלכה. כשסיימו השואלים להציג את שאלותיהם וספקותיהם התבהרו, נהג לשוב לביתו ולהעלות על הכתב מחידושי תורתו, ומיד לאחר מכן היה יוצא לבית הדין לדון בענייני אנשי העיר.

"כי תקנה עבד עברי" (כ"א, ב')

כתב ה'אור החיים' הקדוש, ש'עברי' הוא מלשון עבירה, "שלא בא לידי מידה זו (שנמכר לעבד) עד שעבר על התורה ומצוות, ומכוון לדבריהם ז"ל (קידושין יד:) כי במכרוהו בית דין בגניבתו הכתוב

מדבר, וגם המוכר עצמו מחמת דחקו לא בא לידי זו עד שכבר קדמו לו עבירות, כמאמר רבי אמי (שבת נה.) 'אין ייסורין בלא עוון'."

איזו עבירה עבר אותו יהודי שנמכר לעבד?

במקום שאדם יהיה משועבד לבורא עולם הוא משעבד את עצמו מרצון ומדעת להבלי העולם הזה. השעבוד והרדיפה אחר הממון גורמים לו לעשות דברים אסורים. לא אכפת לו שהממון יגיע אליו באיסור, העיקר שיגיע...

לאכלה ולא לסחורה

ניקה, למשל, את איסור סחורה בפירות שביעית. נאמר בתורה (ויקרא כה, ו) "והייתה שבת הארץ לכם לאכלה". דרשו חז"ל (בכורות יב:): "לאכלה ולא לסחורה". התורה אוסרת לסחור בפירות שביעית או להפסידם. היא גם אוסרת למכרם לנכרי או להוציאם מחוץ לארץ ישראל.

יש לירקן פרות שביעית, הוא חושב בלבו: 'איך אני יכול להרשות לעצמי לוותר על הרווחים ממכירתם? הוא לא עומד בניסיון וסוחר בהם, הוא אף מוכן למכרם לגוי ולהוציאם לחו"ל, העיקר להרוויח כמה שקלים.

הוא חושב שהוא הרוויח... ואינו יודע שלא יראה ברכה בכסף שהגיע אליו באיסור.

לעומת זאת, מי שמקפיד על איסור סחורה בפירות שביעית ומוכן להפסיד ממון רב ובלבד שלא לעבור על איסור תורה - מובטח לו שיראה ברכה בממונו ולא יאונה לו כל רע.

ידוע המעשה בעובדת הזרה

שעבדה בבית מורנו ורבנו

ידוע המעשה בעובדת הזרה שעבדה בבית מורנו ורבנו רבי עובדיה יוסף זצוק"ל. יום אחד היא הודיעה לרבנית שבכוונתה לסיים את עבודתה ולשוב לארץ מולדתה. היא נפרדה לשלום מהרבנית ויצאה מן הבית, בדרך לנמל התעופה. הרבנית הודתה לה על עבודתה, וכהכרת הטוב נתנה לה תפוח מתוך סלסלת התפוחים שהייתה מונחת על השולחן. "קחי צידה לדרך", אמרה לה.

ויהי אך יצוא יצאה ויבוא הצדיק. הודיעה לו הרבנית שהעובדת הזרה סיימה את עבודתה בביתם והיא עומדת לשוב לארץ מולדתה. שאל מרן: "נתת לה משהו?"

"כן", השיבה הרבנית. "נתתי לה תפוח מתוך סלסלת התפוחים שמונחת על השולחן".

נזעק מרן: "אוי ואבוי! התפוח קדוש בקדושת שביעית, אסור היה לך לתת לה אותו".

מיהרה הרבנית לתחנת האוטובוס. העובדת הזרה עמדה שם וחיכתה לאוטובוס. "בבקשה, תחזירי לי...", אמרה הרבנית. הרבנית לא הספיקה לסיים את המשפט והעוזרת החווירה וגמגמה: "בסדר בסדר. אבל בבקשה, אל תעשי מזה עניין..."

העובדת הזרה פתחה את מזוודתה והחלה להוציא משם שלל

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען-ירושלים שליט"א, שפעם נכנס עשיר אחד אל אביו הרה"ק מסקולען זי"ע בערב יו"ט, ונתן להרבי סכום הגון ביותר עבור צרכי יו"ט, ובעת שנתן את הכסף להרבי, התנה ואמר שהכסף הזה הוא נותן אך ורק עבור צרכי יו"ט של הרבי בעצמו ולא למטרה אחרת כלל וכלל

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד על כוחה של התפילה



אם כסף תלוה את עמי את העני עמך (כב כד)

פעם אחת נכנס יהודי נגיד אל הרה"ק מטאהש זי"ע, ומסר לידו מעטפה סגורה עם סכום גדול. לאחר שיצא, נכנס יהודי אחר שהיה נצרך לבריות ל"ע, וכשיצא מהקודש, הבחין בהעשיר שעודנו שם, וכששמע שהוא נוסע למונטריאל ביקש ממנו שיסיע אותו לשם, והעשיר נעתר לבקשתו ולקחו עמו ברכבו.

באמצע הדרך, ראה העשיר שהנצרך מוציא מכיסו איזה מעטפה, ושולף משם סכום עצום של שטרות כסף ומתחיל לסופרם, כשהבחין העשיר בשם החברה שבבעלותו שמתנוססת על המעטפה - כמעט שנתעלף. וכאשר שאל את העני מנין לו מעטפה זו, השיב היהודי, שהרבי מטאהש מסרה לו, והבין העשיר שהמדובר במעטפה אותה מסר לפני כשעה קלה להאדמו"ר מטאהש, ושאל העשיר את היהודי "שמא אתה יודע כמה כסף יש כאן", אמר לו היהודי "אני הולך עכשיו לספור", אמר לו העשיר "אינך צריך לספור, יש כאן עשרת אלפים דולר..."

העשיר נדהם מאוד ממעשה זה, ולכן לאחר שהוריד את היהודי במקום שהיה צריך להיות שם, חזר על עקביו ונסע מיד בחזרה למעון קדשו של האדמו"ר מטאהש, ונכנס שוב להקודש פנימה ואמר להרבי: זה שהרבי נתן ליהודי את הכסף שמסרתי להרבי - זה בסדר - הלא נתתי את זה להרבי במתנה, וברשותו לעשות עם הכסף כחפצו, אבל לזאת מלאני לבי לשאול, למה הרבי אפילו לא פתח את המעטפה לספור את הכסף? השיב לו הרבי כשבת שחוק על פניו: לספור את הכסף - לזאת אל תדאג - העני כבר יספור טוב את הכסף...

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען-ירושלים שליט"א

מהעשיר הזה, וציוה עליו להעביר את הכסף לעני אחד עבור צרכי יו"ט, וכך עשה.

עם הזמן נודע לו לאותו עשיר על מעשהו של הרבי, והלה נרגז מאוד, וחזר ונכנס אצל הרבי ושאל אותו "למה נתן הרבי חלק מהכסף לעני אחד, הלא התנית מפורשות שהכסף הוא לצרכי יו"ט של הרבי בעצמו?! מיד אמר לו הרבי כשבת שחוק על פניו "וכי אתה יודע מה הן הצרכי יו"ט שלי?"...

שלא היה יכול להירדם בלילה עם היה נשאר איזה סכום

כידוע שהגה"ק בעל "דברי חיים" מצאנו זי"ע היה מפזר את כל מעותיו לצדקה באופן מופלא ביותר, עד שאמרו שלא היה יכול להירדם בלילה עם היה נשאר איזה סכום - יהיה אשר יהיה - בביתו, והוא היה מחלק הכל לצדקה. פעם אירע שלזוגתו הרבנית לא היה די כסף לקנות איזה דבר, ובדיוק באותה עת שמעה שאחד העניים שהיה מקבל צדקה מבעלה הרה"ק מצאנו קנה דג יקר מאוד.

נכנסה אל בעלה הקדוש כשדמעתה על לחיה ושפכה את מר לבה, שכאשר לה עצמה אין כסף לקנות מה שהיא צריכה, אזי עני פלוני שנתמך על ידו מרשה לעצמו לקנות דג כל כך יקר, וטענתה בפיה,

המשך בעמוד 28

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען-ירושלים שליט"א, שפעם נכנס עשיר אחד אל אביו הרה"ק מסקולען זי"ע בערב יו"ט, ונתן להרבי סכום הגון ביותר עבור צרכי יו"ט, ובעת שנתן את הכסף להרבי, התנה ואמר שהכסף הזה הוא נותן אך ורק עבור צרכי יו"ט של הרבי בעצמו ולא למטרה אחרת כלל וכלל. הרבי הודה לו על כך מאוד מאוד, ונפרד ממנו לשלום.

אחר כך, קרא הרבי לאחד מבניו, ונתן לו חלק נכבד מהכסף שקיבל

נשאל את הקוראים הנכבדים, אם אעיר לאחד מכם שיש לו כתם מכוער על החולצה מאחור, האם הוא יפגע מכך? ודאי שלא. להפך, הוא יודה מכל הלב על החסד הגדול שגמלתי עמו. הוא בדיוק התכוון ללכת לחתונה, ועלול היה להסתובב כך, עם בגדים חגיגיים כאשר כתם גדול מכער אותם. איך הוא היה נראה בתמונות... הצלתי אותו מבושה וכלימה.

רבה של כרמיאל, הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א על דרשות ותוכחה



ויסלף דברי צדיקים (כגח)

בדרך כלל, אנשים אינם אוהבים לשמוע תוכחה. מהי דרשה טובה, דרשה שיש בה הרבה סיפורים מרתקים, גימטריאות ופרפראות, וורטים ורעיונות קלילים, מעיש'לך שהרב הדרשן מספר על עצמו ועל סביבתו. נסעתי מקום פלוני, ראיתי כך וכך, פגשתי את זה וזה. זהו רב פופולארי, שרבים נוהרים לשמוע אותו.

לעומת זאת, יהיה הרב צדיק ומפורסם ככל שיהיה, אם יתחיל בתוכחות ישירות, בפעם הראשונה, כאשר אין יודעים עדיין את תוכן דרשותיו, יבואו המונים לשמוע. בפעם השנייה, אולי יבואו עשרות בודדות, בפעם הבאה כמה אנשים בודדים. פעם נוספת כבר לא תהיה. אנשים פשוט לא יבואו יותר. אנשים אינם אוהבים לשמוע תוכחות.

למעשה, זו תופעה מדהימה ומעוררת תהייה. נשאל את הקוראים הנכבדים, אם אגש ואעיר לאחד מכם שיש לו כתם מכוער על החולצה מאחור, האם הוא יפגע מכך? ודאי שלא. להפך, הוא יודה מכל הלב על שהערתי את תשומת לבו.. על החסד הגדול שגמלתי עמו. הוא בדיוק התכוון ללכת לחתונה, ועלול היה להסתובב כך, עם בגדים חגיגיים כאשר כתם גדול מכער אותם. איך הוא היה נראה בתמונות... הצלתי אותו מבושה וכלימה.

נוסיף ונשאל, אדם עומד לאכול דבר מה, ואני מעיר לו שהאוכל מקולקל, מסוכן לבריאות, האם יכעס על כך? ודאי שלא. הוא יודה לי על שהצלתי את בריאותו וינשק את ידי.

אם כן, מדוע כאשר מעירים לאדם שנהג בדבר מה שלא כשורה, שלא על פי הלכה או דרך המוסר, הוא מיד מתכעס ומתקצף, עובר להתקפה, מי שמך לשר ושופט עלי?! על מה הכעס, הרי האדם שמעיר לך רוצה לתקן את מעשיך, לסייע לרוחניות שלך, לנקות כתם שמצוי על נשמתך, שהוא חמור בהרבה מכתם על החולצה. מדוע כששומעים הערה מיד נלחצים, מיד מנסים לנער את המוכיח ו'להעמידו במקומו'? צריכים היינו לקבל באהבה את הדברים ולנסות לתקן מעשינו כל עוד הדבר אפשרי. "כל זמן שהנר דולק אפשר לתקן!"

מספרים על רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל, המשגיח והמשפיע בישיבת

מיר. רגיל היה לעמוד על הבמה בהיכל הישיבה ולשאת דרשות חוצבות להבות. היה דורש ותובע, מוכיח, מעיר, חובט בתלמידים, הללו היו מקבלים את הדברים היוצאים מן הלב באהבה, ומשתדלים לתקן את מעשיהם.

יום אחד הגיע רבי ירוחם לעיירה יהודית חשובה. בעיירה היה יהודי בשם ר' שרגא. ביקש הלה מרבי ירוחם שיתן שיחת מוסר בבית המדרש. רבי ירוחם שהכיר את הנפשות הפועלות, סרב. ידע שבני העיירה, כמרבית האנשים, חפצים בדברי מגידות, סיפורים, וורטים, אקשן... ואילו הוא, אינו עוסק במגידות, אלא בתיקון נפשות. מדבר ישירות, מוכיח אודות פגמי בני האדם ומציע דרכים לתיקונם.

ר' שרגא הפציר ולא נתן לו מנוח, עד שבדלית ברירה הסכים רבי ירוחם להפצרותו של היהודי. שמח ר' שרגא, ומיד פירסם מודעות ענק בעיירה, המשגיח המפורסם, רבי ירוחם עומד לשאת דרשה בבית הכנסת הגדול. גבאי בית הכנסת ניקו ומירקו את המקום, הוסיפו ספסלים, הן לא בכל יום מזדמן תלמיד חכם וצדיק גדול כל כך לעיירתם.

ביום הדרשה, עוד הרבה לפני השעה שנקבעה, היה בית הכנסת מלא מפה לפה. יהודים רבים שלא שפר עליהם גורלם ולא נותר עבורם

מקום ישיבה, מילאו את המעברים ואת הפרוזדורים. עלה רבי ירוחם על הבמה, והחל בדרשתו. הציבור הטה אזנו ברוב קשב, אך איזו אכזבה. לא סיפורים ולא גימטריאות, לא וורטים ולא פרפראות. רבי ירוחם, שחקר ובדק עוד קודם לכן אילו דברים דורשים תיקון, מבחינה רוחנית כמובן, בעיירה, הוכיח את הציבור על כך שמאחרים לתפילה, על כך שאין מספיק שיעורי תורה. כמובן שתיבל את דבריו בדברי חז"ל, אך עיקרם של דברים היה תוכחה גלויה. אט אט עזבו היהודים המאוכזבים את המקום בלאט. כשסיים, לא נותר אפילו מנין לומר "רבי חנניה בן עקשיה וכו"...

לאחר כמה שנים התייחס רבי ירוחם לארוע זה ואמר, בואו ננסה להבין, כשאני עומד בישיבה ואומר דברים קשים כגידים, אף אחד לא בורח, אף אחד לא מתחמק. כל התלמידים יושבים ומקשיבים בקשב רב, בולעים את דברי בצמא לוקחים אותם לתשומת לבם ומנסים לתקן את המעוות. כשעליתי לדבר באותה עיירה ידעתי עם מי יש לי עסק, ולכן ציננתי את הדברים, הורדתי את המינן, דיברתי בעדינות וברכות, ובכל זאת הציבור התאכזב קשות והצביע ברגליו... מדוע ולמה.

סיפר רבי ירוחם, כאשר הגיעו ראשוני המהגרים לארצות הברית, הביאו אתם בעלי חיים מארצותיהם. בין היתר הביאו עמם סוסים, ורכבו עליהם ביבשת החדשה. הילידים ראו בעלי חיים בעל ארבע רגלים, שמסתיים בחצי גוף של אדם. פלאי פלאים, בעל חיים שחציו חיה וחציו אדם. כמובן שהתפעלו והתפעמו. אך פתאום קפץ הרוכב מעל הסוס, ואז הבינו שמדובר בבעל חיים רגיל בעל ארבע רגליים, שרוכב עליו אדם.

אמר רבי ירוחם, זהו ההבדל. כולנו מורכבים מסוס ואדם. הסוס הוא הגשמיות, והאדם הוא הרוחניות. ה'אני' האמיתי הוא הנשמה. ישנם אנשים, כמו אותם ילידים, שבטוחים שהאדם והסוס הנם יחידה אחת, זה האורגניל. אם פוגעים ב'סוס' שלהם, בגשמיות הם נעלבים, כי הם חשים 'ירידה אחת עם ה'סוס'. התלמידים לעומת זאת, יודעים שהם מעל הסוס, חלק נפרד לחלוטין, חלק אלוקי ממעל. הם מבינים שאני לא פוגע בהם. כי אם ב'סוס' שלהם, אני רק מלמד אותם ומייעץ להם כיצד להשתלט על הסוס. איך לרסן את החלק הגשמי שבהם. זהו תפקידם ומקומם בחיים, זו עבודתם בעולם.

כאשר מוכחים אדם, צריך הוא להבין שבעצם אומרים לו, שמע נא ידידי, הסוס שלך משתולל. זה לא אתה עצמך. אתה נשמה טהורה וזכה. אבל הסוס שתחתך אינו נוהג כשורה, והוא עלול חלילה להפיל אותך יחד עמו אל התהום. אדם שחושב כך אינו נפגע מהתוכחה. להיפך, הוא מבין שהמוכיח נותן לו קרדיט, אתה לא חלק מהסוס חלילה, אתה רוכב מעליו. ממש כשם שכאשר מעירים לאדם שבגדו מוכתם, הוא אינו נפגע, משום שההערה אינה על אישיותו, אלא על דבר חיצוני. זו צריכה להיות ההסתכלות על דברי המוכיחים. ואדרבה, עלינו לחפש מי שיוכיח אותנו, שהרי אין אדם רואה נגעי עצמו.

אגב, אם מדברים על אדם וסוס, נספר מעשה המובא ב'בן איש חי'.

פעם עמד אדם חגור על אם הדרך. עני היה, עייף, רעב וצמא. פשוט ידו וניסה לעצור 'טרמפ', אך אף אחד לא עצר. פתאום עוצר לידו סוס, הרוכב יורד ושואל אותו ברחמים, מה חפצך. אומר לו החיגר, אני רעב וצמא. כמה ימים לא בא אוכל לפי. מוציא הרוכב מציקלוננו דברי מאכל ומשקה, נותן לעני המסכן, וממתין לו בסבלנות עד שישבע ויותיר.

כשסיים החיגר לאכול, נפנה האיש לעלות לסוס ולהמשיך בדרכו. פונה אליו החיגר בתחינה, רגע אחד, אולי תוכל לעזור לי בעוד דבר, אולי אתה נוסע במקרה לעיר פלונית. אמר לו הלה, אכן כן. שואל החיגר, ואולי יכול אתה לקחתנו עמך. האיש, שהיה בעל חסד גדול, הסכים לקחתו. חשב החסיד לעצמו, אם אשב אני קדימה ואוחז במושכות, והחיגר ישב מאחור, הוא עלול ליפול, שהרי אין לו רגלים כדי להיאחז בסוס. ישב אפוא החיגר קדימה ויאחז במושכות, ואני אשמור עליו מאחור שלא יפול.

כך עשו, והגיעו לעיר בשלום.

כשהגיעו לכיכר העיר מסתובב החיגר לאחור, פונה אל בעל הסוס ואמר לו, טוב, הגענו ליעדנו. תגיד תודה ותירד מהוסס. הלה נדהם לרגע מעוזת הפנים של אותו עני, אך מיד מתעשת וצועק, כפוי טובה שכמוך, האינך מתבייש? מה לא עשיתי בשבילך, האכלתיך, השקיתיך, לקחתי אותך למחוז חפצך תוך כדי שאני דואג שתשב במקום נוח ובטוח על הסוס, ועתה הנך משלם רעה תחת טובה?

החיגר אינו טומן ידו בצלחת. אתה הוא זה שצריך להתבייש. אני נתתי לך 'טרמפ' והבאתי אותך לעיר, ועכשיו אתה רוצה לגזול ממני, העני והדל, את הסוס, הרכוש היחיד שנותר לי...

כמובן שמיד התקבלו אנשים רבים סביב. הם שומעים את הויכוח המעניין, ומיד נוטים לצידו של החיגר, מה הם רואים מול עיניהם, חיגר, בעל מום, עני ומסכן, יושב על סוס כאשר הוא אוחז במושכות. מאחור יושב גבר בריא, שמנסה לשדוד את האומלל. כולם צידדו בחיגר וכעסו על האיש שאינו מתבייש להתאכזר כך אל החיגר המסכן.

ראה האיש כי כלתה אליו הרעה, וביקש לגשת לרב העיר, הלא הוא בעל ה'בן איש חי'. כאשר יפסוק כך יעשה. נכנסו השניים אל הרב, כל אחד סיפר את גרסתו. הבן איש חי, בחכמתו ובחוש הצדק הדק שבו, הבחין מיד שהצדק עם בעל הסוס. והחיגר הינו אדם רע מעללים ורמאי, המנצל את מומו כדי להשיג דברים במרמה. הוציא את הסוס מחזקתו של החיגר וסילקו בבושת פנים.

אך לפני שנפרד מבעל הסוס אמר לו, אתן לך עצה טובה, בפעם הבאה שתיקח טרמפיסט, אל תתן את ההגה בידו. אל תתן לו את המושכות.

כאמור, אנו מורכבים מסוס ואדם. יש בנו את החלק החומרי ואת החלק הרוחני. אי אפשר להתעלם מהגוף, הוא קים, חי ובוועט. צריך לתת לו את צרכיו. אבל הבה, לא ניתן לו את המושכות.

ישנם אנשים 'נדיבים וטובי לב', שנותנים לגוף בחפץ לב את המושכות. לבסוף הגוף דוחה מעליו את הרוחניות, ושולט אף על הנשמה. את המושכות אסור לעזוב בידי אחרים, ויהי מה.

"שאלה הרבנית ברזם את אחיה, רבינו הגר"ח קנייבסקי, מדוע ישבת עמו כל כך הרבה זמן וראית צורך לפנות מזמנך היקר והמדוקדק על השבון החברותא עם רבי יצחק זילברשטיין, אמר לה מרן הגר"ח משפט מטלטל..."

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על החסידות המופלגת שאפשר להשיג על ידי קיום 'מילי דזניקין'



ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא, א)

רש"י הקדוש מבאר בפסוק הראשון בפרשתנו "ואלה המשפטים - כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני". דווקא בפרשת משפטים, בפרשת הנזיקין ועוד, יש הדגשה שהיא מסיני. הדבר טעון ביאור, שהרי כמעט כל המצוות נאמרו מסיני? המצוה הראשונה שמונה הרמב"ם (ספר המצוות) היא מצות האמונה, ואותה הוא לומד מ'אנוכי ה' אלוקיך': "המצוה הראשונה היא הציווי אשר צונו להאמין האלוקות, והוא שנאמין שיש שם עילה וסיבה הוא פועל לכל הנמצאות, והוא אמרו יתברך 'אנוכי ה' אלוקיך'". והפליאה עצומה: היכן הציווי במצוה זו? בסך הכל כתוב בה שהקב"ה הוא אלוקינו! מדוע מנה אותה הרמב"ם כמצוה!?

אלא, שבמצוה זו יש שני חלקים: א. "אנוכי ה' אלוקיך" - כל מה שבשמים ובארץ הוא רק מציאות של הבורא יתברך, ורק הוא "פועל לכל הנמצאות". ב. "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" - דע לך שאתה מושגח בהשגחה פרטית, וכל מה שקורה בעולם, כל המציאות שלך וכל פרט שקורה בעולם, הכל מכוון מאיתו יתברך.

באה התורה ואומרת: יש לך עוד תר"ב מצוות. ולאן כולן מובילות? "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים!"

אתה מגיע להלכות נזיקין - פלוני הזיק לך, אלמוני גזל ממך, אחד עשה לך 'פרצוף' והשני דיבר כנגדך, ואתה אומר לעצמך: כיצד כל זה קשור ל"אנוכי ה' אלוקיך"?

עליך לדעת שהכל בכל מכל כל, כל מה שקורה בבריאה זה "אנוכי ה' אלוקיך". אם אתה מגיע בסופו של דבר להבנה זו - אתה שייך לעולם של תורה ומצוות. אם לא - אין לך אפילו התחלת שייכות לתורה! הקב"ה - 'בעליו עמו' של הבריאה כולה

אמר לו החזון איש את המשפט הבא

מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ' זצ"ל סיפר שפעם נכנס ראש ישיבה אל החזון איש זצ"ל ואמר שמציעים לבתו שני בחורים, ופרס בפניו "חזון איש" את המעלות של כל בחור ובחור.

אמר לו החזון איש את המשפט הבא: "יש כאלה במצבם שזה נגמר, ויש כאלה שיש לזה המשך".

כשביקש ראש הישיבה מהחזון איש לבאר את כוונתו, אמר לו:

"כשיש לבחור יראת שמים ומידות טובות, יש לשידוך עתיד. ואם לא - אין המשך. זהו שידוך זמני".

נוכל להבין יותר את דברי החזון איש, על פי הסיפור הבא:

יהודי נכנס אל האדמו"ר בעל ה"ישועות משה" מוויז'ניץ זצ"ל וסיפר שהוא סגר שידוך לבתו. האב המאושר החל למנות את מעלותיו של הבחור, וסיפר שמדובר בבחור מיוחד אשר נבחן כבר על 'נשים נזיקין'. "לא סיפרת לי מה עם המידות הטובות שלו", אמר האדמו"ר. "מה קורה עם החלק הזה?"

היהודי שתק במבוכה. לימים אמר ה"ישועות משה" למקורביו: "באותו רגע, הבנתי בדיוק במי מדובר, ואני גם לא צריך לספר לכם מה היה המשך..." אמנם הוא למדן גדול, אבל איפה המידות הטובות? מי לנו גדול מרבי חיים עוזר גרוז'ינסקי זצ"ל, אב"ד וילנא. רבי חיים עוזר היה עילוי מופלג. בגיל תשע כבר היה עומד בעירו ומפלפל לפני התלמידי חכמים, ובגיל אחת-עשרה הצטרף לחבורת איישישוק, שהורכבה מהאריות שבין אברכי הכולל שם.

בבר מצווה שלו הוא שכח להכין דרשת בר מצוה. אמרו לו הנוכחים: "נו, תגיד איזה פלפול".

השיב רבי חיים עוזר: "שכחתי להכין, אבל תחליטו מה שאתם רוצים. או שאחזור על כל ה'קצות החושן' או על כל 'נתיבות המשפט'. תבחרו אחד משניהם..."

חמיו היה חתנו של רבי ישראל סלנטר זצ"ל. כאשר לקח אותו לחתן, רצה חמיו לשמח את השווער שלו, ולהראות לו איזה חתן מופלג לקח, ושלה לו מערכה רצינית של החתן החדש שבה מראה החתן את כוחו בכל התורה כולה. השיב לו רבי ישראל: "ראיתי שבחרת בחור שרב חילו בתורה, הוא גאון גדול בתורה. אבל מה עם המידות שלו? הרי כתוב בתורה (דברים כב, טז) 'את בתי נתתי לאישי'. צריכים לתת את הבת לאיש, לא לארון קודש. מה עם המענטשעלעכקייט שלו?"

הייתי קטנצ'יק, ולא ראו שאני מדלג על כל התור

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל סיפר, שבתחילת מלחמת העולם השנייה נמלט ביחד עם בני ישיבות רבים לליטא. רבי חיים עוזר התמסר לבחורים ודאג לכל צרכיהם, ורבים ניצלו בזכות פועלו. הרב גלינסקי השתוקק מאד להיכנס אל רבי חיים עוזר. הוא בא אל הגאון רבי חזקיהו מיישקובסקי, רבה של קריניק שביטל עצמו לרבי חיים עוזר ושימש כגבאי שלו, ואמר לו שהוא רוצה להיכנס. אמר לו הרב מיישקובסקי: "מחר בתשע בבוקר תתחיל קבלת הקהל. תבוא בחמישה לתשע, ואכניס אותך".

"הייתי קטנצ'יק, ולכן לא ראו שאני מדלג על כל התור, וכך הצלחתי להיכנס אל הקודש פנימה", סיפר הרב גלינסקי. "אמנם מכיון שכבר מהלילה ידעתי שאני עתיד להיכנס אלי, ומסתמא שידבר איתי בלימוד, אמרתי לעצמי: 'לפחות אכין היטב את המשנה הראשונה במסכת יבמות אותה אנו לומדים כעת'.

"ישבתי במשך כל הלילה והכנתי היטב את המשנה הראשונה, שבה מוזכר החשבון של חמש עשרה הצרות שפוטרו את צרותיהן מייבום. "כאשר נכנסתי לרבי חיים עוזר, הוא שאל אותי שתי שאלות: 'יש לך איפה לאכול? מיטה לישון יש לך?'

"היתה שאלה שלישית שגם אותה הוא רצה לשאול - האם יש לי נעליים ללבוש, אבל הנעליים שלי היו בבחינת 'וכולם פותחים את פיהם'... ראו בחוש שלא היה לי כסף לקנות נעליים..."

סיים רבי יעקב ואמר: "אני הכנתי את עצמי לשאלות על חמש עשרה ה'צרות' של היבמה, ורבי חיים עוזר דיבר איתי על הצרות שלי!" כך היא הנהגת גדולי ישראל. יראת שמים ומידות טובות. זהו סוד הגדלות!

מה תעשי עם בעל למדן כזה תדברי אתו בלימוד?

בית ספוג באהבת תורה היה ביתו של רבי אליעזר זקס ז"ל בית חד קומה ששכן מול ישיבת לומז'ה בפ"ת, בית בן ארבעה חדרים, בחדר אחד דרו בו הזוג זקס ושלושת בנותיהם המתבגרות, בשני חדרים אחרים היו בחורים מוהישיבה, ביניהם היה מרן הגר"ש רוזובסקי זצוק"ל שהיה בחור יתום ואף יצא מביתם לחתונתו, ועוד חדר שהיה מקום מגורים של הרמ"ם שגרמו מחוץ לעיר ביניהם מרן הגרמ"מ שך זי"ע.

בבית זה גדלה בתם, היא התבגרה ודחתה שידוכים רבים שהוצעו לה, פעם בהיותה בכפר חסידים אצל אחותה הרבנית אשת רבי דוד מיישקובסקי ז"ל שניהלו יחדיו את ישיבת כנסת חזקיהו, שאלה המשגיח מרן הגה"צ רבי אלי' לופיאן זי"ע מדוע את בוררת כל כך? ענתה לו: "חפצה אני בבחור שהוגה בתורה יומם וליל, עדין לא מצאתי כזה!"

שאל רבי אלי': מה תעשי עם בעל למדן כזה תדברי אתו בלימוד? מדוע אינך מבקשת בעל מידות טובות? ענתה לו: כן, אדבר אתו בלימוד, העיקר שיצמח תלמיד חכם!

אמר לה רבי אלי': "בקשי בעל מידות טובות, רק שקדן בעל מידות טובות יכול לצמוח אדם גדול, אם לא יהיה בעל מידות טובות לא יצא ממנו כלום!"

ולמדנו: ללא מידות טובות אין לאדם קשר אמיתי עם האנכי ד' אלוקיך, ללא עבודת המידות אין לאדם באמת קשר עם התורה והמצוות!.

פתחה הרבנית ברזם את הדלת ולתוך הבית

הרבנית ברזם תחי', אחותו של מרן הגר"ח חיים קנייבסקי זצוק"ל, סיפרה שיום שיש אחד הגיע רבינו לביתה ולפתע נשמעו צעקות חזקות, דפיקות ובלגאן גדול מכיוון חדר המדרגות. פתחה את הדלת וראתה שכל השכנים בבניין ירדו, היה שם אדם משובש בדעתו. כשהבחינה בדבר נכנסה מהר בחזרה לביתה וסגרה את הדלת. רבינו שמע את הצעקות ושאל אותה מה קורה שם. אמרה לו הרבנית, יש שם אדם משוגע שצועק ומשתולל. אמר לה, תפתחי את הדלת. אמרה לו הרבנית ברזם, אני מפחדת. הרגיעה רבי חיים ואמר, אין צורך לפחד.

הרבנית ברזם אף הוסיפה וסיפרה כי גם אביהם, מרן הסטייפלער זיע"א, לא היה נרתע מאנשים משוגעים שנשתבשה עליהם דעתם, ה". פתחה הרבנית ברזם את הדלת ולתוך הבית נכנס אותו יהודי מר נפש, בצעקות עזות, כשהוא דורש דברים ומדבר בקולי קולות. רבינו שומע אותו ויושב ושותק וכך חולף זמן רב והדבר לא נגמר, הוא דורש ואומר את כל צעקותיו ורבינו מקשיב לו ושותק. בשלב מסוים הגיע אל הבית רבי בערל ויינטרוב, ידידו של רבינו משכבר הימים עוד מימיהם בישיבה, ואומר שהרבנית בת שבע ע"ה, שלחה אותו מהבית לקרוא לרבינו מאחר שכבר הגיע לביתם יבלחט"א הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שהיה לומד עם רבינו בקביעות מדי יום שיש. רבינו שמע ושתק, והמשיך לשבת עם אותו יהודי מר נפש.

עברה עוד חצי שעה, הרבנית שלחה עוד שליח ומסרה שלא נעים לה שרבי יצחק זילברשטיין ממתין זמן רב שיבוא ללמוד עמו והיא יודעת עד כמה חשוב לרבינו הלימוד הזה. הם היו לומדים יחד מדי יום שיש למעלה משישים שנה. רבינו שוב שומע, ממתין וממשיך לשבת עם אותו יהודי. עבר זמן, עד שאותו יהודי הלך ורק אז נפנה רבינו ללכת במהירות לביתו.

שאלה אותו הרבנית ברזם, מדוע ישבת עמו כל כך הרבה זמן וראית



Dirshu
דרשו'ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה



הגדרת מכתבת הגדרת

מבצע של ארגון 'אחינו' ו'דרשו'.

תורמים לארגון 'אחינו' זרוע החיזוק
של 'דרשו' ומקבלים מתנות ענק!

איך תורמים? בכל עמדות 'נדרים פלוס' או במוקד 'דרשו' 02-5609000



וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

38 כרכים כריכה רכה - פורמט כיס
ובנוסף

מנוי לחצי שנה לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות 456 ₪

תרום 22 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 264 ₪

1.



וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה
ובנוסף

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות 512 ₪

תרום 22 ₪ לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה 308 ₪

2.



וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

19 כרכים כריכה רכה - פורמט רגיל
ובנוסף

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות 386 ₪

תרום 22 ₪ לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה 308 ₪

3.



וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה
ובנוסף

ספר 'המפתח' על המשנה ברורה

סט 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות 638 ₪

תרום 22 ₪ לחודש
למשך 18 חודשים
סך כל התרומה 396 ₪

4.

הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א, מעיד את אשר ראה במחיצת רבו, מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל. את היחס המיוחד במינו שזכתה לקבל ממנו העוזרת בבית, מדי פעם הוא היה קורא לה באמצע העבודה ומבקש ממנה שתנוח מעט

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

פ' תקנה עבד עברי (כ"ב)



דודי, עמוד ההוראה, מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, הסביר פעם שהסוגיה של עבד עברי בעיקרה היא פלא פלאים. הרי ידוע בכל מדינות העולם, היכן שהנוהג הוא על פי חוקות הגויים, מטילים ענשים קשים על גנבים. לפעמים שופטים אותם רק על פי עד אחד, לפעמים על פי קרוב ונוגע בדבר, ואף על פי אומדנא. נוהג זה באצלם מסבירא פשוטה והגיונית, כי אלמלא העונשים הללו איש את רעהו חיים בלעו'.

והנה אצלנו, אצל כלל ישראל, באה התורה ואומרת שהגנב לא מתחייב לשלם, רק אם ראוהו שני עדים, וגם בזה אם הקדים והודה בגניבה קודם שבאו העדים הוא נפטר מן הקנס. ולא עוד אלא גם אם כבר התחייב, אם אין לו מה לשלם הוא נמכר לעבד. ואז, לא זו בלבד שהוא נפטר מלשלם, אלא שמעתה מזמנים לו חיי נוחות, האדון מחוייב להאכילו מאכלים טובים ומשובחים כפי שהוא עצמו רגיל, ולהלבישו בגדים טובים כפי שהוא עצמו נוהג ללבוש, ואין לו כלל דאגת פרנסה לכלכל את עצמו ובני ביתו.

והמתבונן בכך יתפלא, לכאורה בצורה כזו מה ימנע מהגנב לגנוב? כיצד יהיה סדר בעולם? הרי כל אחד יעדיף לגנוב כדי להגיע למצב של 'ונמכר בגניבתו', להיות משוחרר מעול הפרנסה, ולחיות חיי רווח על חשבון האדון?

כותב הרב אלישיב דבר נפלא ביותר

אלא, כותב הרב אלישיב דבר נפלא ביותר, מכאן נראה שהתורה מלמדת אותנו נקודה חשובה ויסודית. אל לנו להעמיד את עמוד התליה ואת חרב העונשים, שהם אלו שיהוו את בסיס האיום למנוע מגנבים לעשות רע, כי לא זה מה שימנע מהם לשנות את מהותם, לחדול אחת ולתמיד מלפשוע.

אדרבה, מה שכן יגרום להם להימנע מהגניבות, היא דוקא ההנהגה הטובה והרחימאית שניהגו איתם, וההתייחסות כלפיהם בדרך כבוד וברגישות. זאת יחד עם השפעת המידות הטובות שיראו בבית האדון, שהן בסיס ההליכה בדרכי התורה והאמונה בקדוש ברוך הוא, הם יהיו ערבים שהסדר העולמי יתקיים וישתמר כראוי ויתמעטו הגנבים. סברת בעלי בתים הפוכה מדעת תורה. כך היא דעת והשקפת התורה!

הדוגמא הקלאסית למידות טובות, זוהי פרשת עבד עברי! הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א, ראש ישיבת זוועהיל, מעיד את אשר ראה במחיצת רבו, מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל'. את היחס המיוחד במינו שזכתה לקבל ממנו העוזרת בבית, זאת שהיתה אמונה על מלאכת הנקיון.

מדי פעם הוא היה קורא לה באמצע העבודה ומבקש ממנה שתנוח מעט. גם הודיע לה באופן כללי שהוא מאוד ישמח אם תעשה את מלאכתה בצורה איטית וקלה, מאשר שתעבוד במהירות ובאופן מכביד ומתיש. זאת למרות שהאיטיות הזאת עלתה לו בתשלום נוסף, משום ששילם לה לפי שעות.

היחס הזה של הענקת כבוד שרחש הרב אברמסקי לאותה עוזרת בוודאי גרם לה להסתכל בעין אחרת, טובה יותר, על התורה ודרכי הנועם שלה. גישה כזאת להתייחס בכבוד ראוי לכל אדם בשווה, מבלי לעיין מה טבעו ומעמדו, היא זו שמביאה שלום ושלוח בעולם.

והשני הכיל מרק חם וקניידלאך [כופתאות] להשביע את רעבונם.

תאור נפלא כיצד היתה נראית דירתו הצנועה של מרן הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, שמעתי מפי יהודי ישיש יליד עירת בריסק,

שזכה להכיר ולהסתופף מעט בצל רבן ומאורן של ישראל בימי עלומיו.

כידוע, מלבד גאונותו העצומה וגדלותו התורנית המופלאה של רבי חיים שנודעה לשם דבר, היה גם בעל לב חם ורגיש במיוחד לצרכי הזולת. גדוש באהבת ישראל מופלגת, וביתו היה פתוח לרווחה בפני כל צרוע וכל זב. הדלת מעולם לא פסקה מלסב על ציריה... בין המוצאים פינה חמה בביתו היו אנשים קשיי יום ומרי נפש, וסתם כל דורש ומבקש שחשקה נפשו לסעוד בתדירות על שולחנו.

לדבריו, בפרוודור שהוביל אל פנים הבית היו מונחים בקביעות שני סירים. האחד הכיל מים חמים, בהם יוכלו האורחים להכין להנאתם תה חם להחם את לבם. והשני הכיל מרק חם וקניידלאך [כופתאות] להשביע את רעבונם.

בדרך כלל, הפרוודור תמיד המה אנשים שבאו לסעד ולשתות שם. כל עובר אורח שרצה לזון את עצמו, הרגיש בנוח להיכנס פנימה ללגום מעט מהמרק ולצאת. לפעמים כשהוצרך רבי חיים לכסא, היה מבקש רשות מהאורחים אם יוכלו לפנות עבורו כסא אחד. האורחים, שחלקם לא היו שפויים בדעתם, שכחו מי האורח ומי המארח, ולא תמיד הסכימו להענות לבקשתו, ופשוט סרבו לתת לו כסא מהפרוודור...

מקרים אלו, לא זו בלבד שלא מנעו ממנו מלהמשיך לכבד את האורחים מזון זה ולהוקירם, אלא הבין לליבם וקיבל זאת בשוויון נפש ובהסכמה גמורה, ואף הגביר בלבו יותר ויותר רגשות רחמנות ואהבה כלפיהם.

בנו הגדול, מרן הגרי"ז הלי מבריסק זצ"ל סיפר, כי בביתם היה זה דבר שבשגרה, שבשל עומס האורחים הגדול, פשוט לא נותרה לו לרבי חיים מיטה פנויה ללון בה בלילה, ובשל כך נאלץ לדלג על לילות שינה שלמים...

ענין זה של צדקות ושפלות, למדנו בפרשתנו. בה אנו רואים כיצד התורה מתיחסת אל הפחותים בעם, אל השפלים שלא שפר עליהם מזלם. כאשר יש לאדון שתי כריות חייב לתת כר אחד לעבד, ואם יש באמתחתו רק כרית אחת, אל יאמר גם לי גם לו לא יהיה, אלא גם אז מחויב ליתנה לעבד!

זוהי תמצית עבודת המדות!

אם יש לאדם מידות טובות, אזי יש לו עתיד מזהיר

מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, בספרו 'אמרי דעת' (חלק ב עמוד כד) מאלף אותנו מנסינו רב השנים בתחום החנוך, כך: "אני אומר לכם מתוך עובדות קיימות ומנסיון של עשרות שנים, שיסוד הבנין של האדם, איך שבונה את עתידו ומעמיד את עצמו לכל החיים, לא הכשרונות ושאר דברים קובעים זה, אלא רק המידות! אם יש לאדם מידות טובות, אזי יש לו עתיד מזהיר, ואם חס וחלילה המידות הן אחרות, הוא רחוק מהכל. אמנם יכולים לטעות בו, אבל באמת הוא רחוק ממעלות לגמרי..."

וממשיך שם רבי מיכל יהודה לכתוב משפט מפליא: "וכן ראינו ושמענו על כל גאוני זמננו וגאוני דור הקודם כל אותם הידועים, יסוד היסודות אצלם היה מידות טובות!"

נוראים הם דבריו הנוקבים של הגאון מוילנא בפתח ספר 'אבן שלמה': "כל עבודת השם תלוי בתיקון המידות, שהם כמו לבוש למצוות וכללי התורה, וכל החטאים משרשים במדות... ועקר חיות האדם הוא להתחזק תמיד בשבירת המדות, ואם לאו למה לו חיים?!" כאשר נשאל פעם ה'סבא מסלבודקה', מרן הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, כיצד מתמצת הוא את עיקר פעליו בחיים? השיב ה'סבא' משפט עמוק ותמציתי: "השתדלתי לחנך את תלמידי כי מוטל עליהם להיות קלוג און גוט!" (חכם וטוב).

את עיקר משנתו החנוכית שהנחיל הסבא לתלמידיו, השתית על הצורך לרכוש חכמה וטוב לב. עם שניהם יחד ניתן להיטיב עם הבריות!

אימרה נפלאה היתה שגורה על לשונו של הגאון הצדיק רבי דוב יפה זצ"ל, משגיח ישיבת 'כפר חסידים', בה הרבה לזרז את תלמידיו: "אדם יכול ו לעצמו לחיות בגן עדן של מידות טובות, ובמקום זה הוא בוחר לחיות בגיהנום של מידות רעות. תאמרו לי אתם - לא חבל?!"

משמעות האימרה היא, כי אדם שנוהג במדות טובות הרי הוא הראשון שמרויח מזה, חייזו הם בבחינת חייזו גן עדן. אין כעס, אין רטינה, אין עצב, אין דאגה, אין קנאה, אין שנאה. אך במקום זאת הוא בוחר להשחית את מדותיו בנסינו להיטיב עם עצמו או להרויח רוח מזערי כלשהו, כשלמעשה הוא המפסיד הראשון והעקרי מהתנהגותו - חייזו הם חייזו גיהנום, מלאי רוגז, עמוסי שטנה וכעס. "תאמרו לי אתם - לא חבל?!" הדהדה שאלתו הנוקבת של המשגיח שוב ושוב...

השעות המיוחדות הללו במחיצתו אינן נמחות מזכרוני

במשך השנים זכיתי להסתופף רבות בהיכלו של דודי, הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר-ברכפלד, ומדי פעם לשמוע ממנו ועדים במוסר. השעות המיוחדות הללו במחיצתו אינן נמחות מזכרוני, אישיותו המרוממת היתה עבור כולנו דוגמא חיה ומוחשית - מהו זך וטוהר המדות. בו ראינו סמל של שלימות בתורה, בהנהגה, ביראה ובמידות, שכמוהו רוצה הקדוש ברוך הוא שיראה היהודי.

בשיחותיו של רבי אריה חשנו תמיד כי דבריו יוצאים מלב טהור, מתוך עבוד עצמי עקבי קודם אמירתן. לכן דבריו עשו רושם כה גדול על השומעים ונחרטו עמוק בלבבות. האצילות והנועם המיוחדים בצורת מסירת הדברים, אף הם הוסיפו נופך להשראה המיוחדת שהורגשה בסביבתו בעת שמיעת מוסריו ואמריו.

יש לציין, כי בעונותנו המיוחדת במינה תמיד הרגיש שאינו ראוי לומר מוסר לאחרים, ונמנע מלהעיר או לתבעו משומעי לקחו על דרגות ומעלות שלפי רום מדרגתו סבר שאינו אווז בהן או שלא

"אכן עשית את אשר היה מוטל עליך, ואני אסיר תודה לך על כך, אך מדוע אתה מחייך...? אמנם 'פיקוח נפש' התיר לך לשקר, אבל מי התיר לך לעשות זאת בשמחה...? היית צריך לספר לי זאת בבכי ובעצבות..."

כשהשקר הוא אמת...!

והשקר נמדדים על פי אמות מידת התורה הק', והיא אשר קבעה שהשלום הוא סיבה שבעבורה שינוי מן האמת הוא אמת... שבת אחת רעיית הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל המליחה בטעות את אחד הסלטים יתר על המידה, עד כדי כך שאחד הנכדים שטעם מהסלט, נאלץ לצאת מהשולחן ולפלוט אותו מהפה... לעומתו, הרב אלישיב גם טעם מהסלט המלוח ופניו לא שינו צורה, הוא גמר את הסלט, ואף החמיא עליו לרבנית: "זייער גוט! זה היה טוב מאוד..."

עוד מספר נכדו הרה"ג ליפא ישראלזון שליט"א: פעם נשאל הרב אלישיב על אדם שהוזמן לאירוע שהאוכל שם הוא בהכשר שהוא לא סומך עליו, אם מותר לו לשנות מהאמת ולומר שהוא בדיאטה ועל כן אינו אוכל?

"ודאי מותר לשנות, הרי זה בכלל 'דרכי שלום', ענה הרב, והוסיף: "אך אם מדובר בהכשר מפוקפק, ויש חשש שיאמרו שלולא הדיאטה הוא היה אוכל מהכשר זה המוטל בספק, אזי עליו למחות ולהצהיר שאינו אוכל כשרות זו..."

אך עלינו לדעת כיצד להשתמש עם היתר ה'דרכי שלום', כפי הסיפור הבא: דאגה רבה דאג הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל לקשיש חולה שהיה מאושפז בבית חולים, והרופאים החליטו שאין להם דרך לסייע לו יותר, ועל כן שחררו אותו מבית החולים. בדאגתו, פנה רבי שלמה זלמן לאברך וביקש ממנו לטכס עצה כיצד להחזירו לבית החולים, הדבר כרוך ב'פיקוח נפש' ממש... התחנן רבי שלמה זלמן בפני האברך.

רעיון נועז עלה בלבו והוא נגש מיד להוציאו את הפועל, הוא הביא את החולה לבית החולים, השכיב אותו על אחת המיטות, וסיפר לרופאים כי הוא מצא את האיש מוטל ברחוב, ואין לו מושג מיהו ומי קרוביו... הרופאים בדקו את החולה, ואכן ראו כי עליו להישאר בבית החולים להמשך טיפול ולהשגחה צמודה.

בתום הפעולה הנעוזה, הגיע האברך לרבי שלמה זלמן וסיפר לו בהתרגשות ובשמחה כי מילא את בקשתו והחולה אושפז שוב בבית החולים, ואף סיפר לו כיצד הערים על הרופאים בבית החולים...

לפליאת האברך, פני רבי שלמה זלמן הרצינו ובמקום להודות לו על הפעולה האמיצה, נראה היה כי אינו שבע רצון ממנה... "אכן עשית את אשר היה מוטל עליך, ואני אסיר תודה לך על כך, אך מדוע אתה מחייך...? אמנם 'פיקוח נפש' התיר לך לשקר, אבל מי התיר לך לעשות זאת בשמחה...? היית צריך לספר לי זאת בבכי ובעצבות..."

הרב ישראל ליוש

מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג פי לא אצדיק רשע (כג:)

שתי הוראות לדיין בפסוק זה: להתרחק מדבר שקר, ולחזור אחר זיכוי הנידון, שאם יצא מבית דין חייב ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות, מחזירין אותו. ואם יצא מבית דין זכאי, ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה, אין מחזירין אותו.

נראה כי קשר הדוק בין שתי הוראות אלו, כי אחר שמצווה התורה את הדיין להתרחק מן השקר, היא מבארת מהי אמת ומהו שקר? כי אמנם ההתעלמות מלימוד חובה שנמצא אחר הדיין, נראית כמו שקר, שהרי האמת אינה מתבררת, מכל מקום אמת לאמיתה היא, מפני ש'אמת' ו'שקר' הם לא תמיד 'נכון' ו'לא נכון', אלא מה שישר הוא 'אמת' ומה שאינו ישר הוא 'שקר', והתורה קבעה שלחזור אחר זכויות הזכאי זו ישרות, ועל כן ההתעלמות מלימוד החובה, לא זו בלבד שאין זה שקר, זו אמת צרופה ומוחלטת, כי כך קבעה התורה! 'אמת' - כותב בעל ה'מכתב מאליהו' ז"ע - הוא מה שמביא לתכלית הטוב ולרצון הבורא, ו'שקר' הוא מה שגורם הצלחה לשר השקר ה'סטרא אחרא'.

בזה מבאר הרב דסלר את נטילת ברכות יצחק מעשיו ליעקב. אמנם נראה כי יעקב הוא אשר הערים ונטל את הברכות בגניבה, אבל לא כן הוא, שהרי הוא הוציא אל הפועל את תכלית רצון ה', ושקר לשם אמת, הוא אמת! ודוקא עשיו, מייסד שיטת הצבועים, כלשונו של הרב דסלר, המבקש לעשר את המלח בשעה שעובר עבירות חמורות בסתר, הוא איש השקר המוצג בערמה כאיש נכבד, ובאמת כל מעשיו הם כלי לחיים מזויפים, חיי שקר ומרמה.



מרחן ה'חפץ חיים' ז"ע קבע מהו הסרגל הישר למידת האמת! כפי שסיפר הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: פעם ביקש ה'חפץ חיים' מאחד הגדולים שבדורו לנסוע יחד עימו אל אדם אחד להשתדל בענין ציבורי. הלה סירב, וטען שטעמו כמוס אך אינו יכול להיענות לבקשה.

כששמע ה'חפץ חיים' את תשובתו, אמר כאילו מדבר אל עצמו: "אם בן אדם יכול לומר את הסיבה לפני הקב"ה, זה בסדר..." מיד חזר בו אותו גדול ונענה לבקשת החפץ חיים לנסוע ולהשתדל בענין. הז"ל התירו לשנות מפני השלום, ואף היתר זה הוא מפני שהאמת

עשיתי עצמי כישן והצצתי לראות מה מעשיו. רבי לייזר יהודה, ניגש לארון הספרים בירך את ברכות התורה והשחר, ואז ליטף קלות את הגמרות ואמר בקול נרגש, 'גוט מארגן גמרות', בוקר טוב גמרות יקרות, ובוקר טוב מסכת בבא בתרא האהובה, שאותה למדו באותה עת בישיבה.

על מתיקות התורה ואיך לומדים



מאת: הרב צבי גטקר

וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר פָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם (כד יב)

סיפר הגאון רבי יצחק פרוכטר שליט"א מראשי ישיבת תפארת ישראל, כחתן צעיר במשפחת הגאון רבי חיים שאול גריינימן זצ"ל, נדהמתי להכיר כי צעירים ממני מבני המשפחה בקיאים בחלקים נרחבים מאוד של הש"ס והפוסקים, אני שעמלתי בתורה היטב, חפצתי מאוד להבין את סוד השיטה שנותנת להם את העריבות והזכרון.

בהזדמנות הראשונה כשהייתי לבד עם הסבא רבי חיים, גיליתי לפניו את ליבי, ובקשתי כי ילמדני מהי השיטה והדרך.

רבי חיים חיך כדרכו וביקשני להוציא כרך גמרא מהארון, הבאתי איזושהיא מסכת שנפלה תיכף לידי, הסבא פתח והחל ללמוד עימי בחברותא, את המשנה, הרש"י התוס', ושוב את הגמ' והרש"י והתוס', בסבלנות ובנעימות.

כשגמרנו את העמוד אמר לי ר' חיים, שמת לב כמה זמן לקח לנו ללמוד עמוד?, האמת היא כי הלימוד היה בסבלנות כ"כ נעימה שלא היה לי מושג כמה זמן זה לקח, אבל הסבא הראה לי כי עברה לעיני קצת יותר ממוחצית השעה. ואז אמר לי הסבא כך:

אם לומדים בנעימות ובסבלנות, בלי לחץ לבלוע את כל התורה ביום אחד, גם אם דף גמרא לוקח ללמוד אותנו שעתים, בן ישיבה שלומד כל יום 8 שעות לכה"פ, יספיק ביום 4 דפי גמרא, וא"כ את כל הש"ס ייקח לו בערך שנתיים לסיים.

אז ברור שאברך צעיר כבר יכול לאחוז בחלקים נרחבים מהש"ס, כי הרי זה מתוק ומשמח.

כל הבעיה שהאברכים רוצים כביכול להספיק עוד יותר מהר מזה, ואז אין זמן להרגיש את המתיקות, את השמחה והאושר, שבסיום לימוד מתוך מנוחת הדעת.

אך פה עולה שאלה גדולה. הגאון רבי מתתיהו סלמון זצוק"ל משגיח ישיבת ליקווד, רגיל היה לזעוק, רואים בחורים שלא לומדים רח"ל, יורדים מהדרך, למה זה קורה.

אני יאמר לכם: חכמינו תיקנו שכל אחד מישראל יתפלל כל בוקר על כל כלל ישראל 'והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו ובפי כל עמך בית ישראל', ואנחנו, אולי אנחנו מכוונים על עצמנו

בשעת הברכה.

לילדים הללו חסר התפילות שלנו, אם כולנו נתפלל ברגש והערב נא, ברור שלא יהיו נידחים.

כך היו דבריו תדיר.

והשאלה היא, הרי התורה היא מתוקה מדבש, מדוע צריכים תפילה בשביל זה?

או כמו שהיה שואל הגאון רבי שמואל בירינבויים זצ"ל ר"י מיר בארה"ב, שאהבת התורה שלו לא היה לה גבול, הוא היה מתפלל תמיד, מה פירוש לבקש בכלל והערב נא, הרי זה מתוק! זה טעים!, וכי מישהו פעם התפלל רבנו של עולם תעזור לי להרגיש את מתיקות המיני מרקחת שאני אוכל?

הרי מה יותר מתוק מדף גמרא!?

והתשובה תתבאר עפ"י שני סיפורים קצרים.

א. סיפר אחד מנכדי הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל מקים עולה של תורה בא"י אחרי שנות הזעם.

ישנתי אצלו בבית, ואף פעם לא הצלחתי להתעורר לפניו לראות איך נראית קימת הבוקר שלו, הוא שכב לישון הרבה אחרי, וכשפקחתי את עיני הוא כבר נעור מזמן.

ערב אחד גמרתני בליבי שהיום אני אראה כיצד הוא מתעורר, לא

המשך בעמוד 28

"אני חושב שכשאסיים את המסכת, אתרגש מאוד. השמחה שלי תהיה כפולה ומכופלת, גם על עצמי שזכיתי ללמוד וללמד את המסכת, וגם על כל מאזיני השיעור שישמחו לסיים ואני מתרגש כבר מעכשיו יחד איתם..."

מגיד השיעור הרה"ג ר' מנחם דריימן, המוסר שיעורי 'עמוד היומי' ב'דרשו'
מספר על התגובות ועל ההתרגשות לקראת הסיום המתקרב



תוכנית הלימוד של 'עמוד היומי', כבר הפכה לעובדה מוגמרת. עם ישראל לומד בשקידה עמוד ועוד עמוד, רבבות לומדים מתקדמים ומתחילים להתקרב אפילו לכיוון סיום המסכת הראשונה. אומנם קצב הלימוד איטי יותר באופן משמעותי, משך הלימוד של כל מסכת הוא כפול בזמן, בגלל לימוד של עמוד ביום, אבל בכל זאת, מתחילים לראות את הסיום הראשון וההתרגשות גואה. פנינו לשוחח עם מגידי השיעורים ב'דרשו' של 'עמוד היומי', והפעם אנחנו משוחחים עם הרה"ג ר' מנחם דריימן, מגיד שיעור צעיר שאלפי יהודים מאזינים מדי יום לשיעורים שלו, ולומדים איתו יום יום את העמוד היומי.

כל שיעור שאני מוסר ב'עמוד היומי' הוא סוג של 'בית ספר'

ומספרים לו כמה שהוא מוצלח מכל הבחינות. "אבל אם נתמכר למחמאות, ולא נקבל ביקורת, לא נוכל לעולם להשתפר. ולכן, בטווח הקצת יותר רחוק, הביקורת עוזרת לי להשתפר, וגם... לקבל בהמשך עוד מחמאות בסייעתא דשמיא.

הפחד הכי גדול שלי

"כבר אמרתי בעבר בראיון ל'לקראת שבת', שהפחד הכי גדול שלי הוא שבעוד חמש שנים, אחרי שכבר מסרתי שיעורים על כמה מאות דפים, פתאום אקבל איזו הערה שתגרום לי להבין שבמשך חמש שנים השיעורים שלי היו פחות מוצלחים, כי לא שמתי לב לנקודה מסוימת שהייתי צריך לשפר מראש. אני מעדיף לקבל כמה שיותר ביקורת בונה בשלבים ההתחלתיים, כי חבל לי להשתפר רק בהמשך..."

הוא יגיד לי שאני זייפתי פה

"ואני שמח לומר שיש תגובות ביקורתיות, אנשים אומרים לי, פה לא היית מספיק ברור, השיעור של היום היה קצת חלש, אתה לא מספיק מסביר, אתה מאריך יותר מדי בהסברה של דברים שידועים לכולם וכדו'.

"אני חייב להודות שכל שיעור שאני מוסר ב'עמוד היומי' הוא סוג של 'בית ספר', ואני מקבל המון ממסירת השיעורים הללו", אומר הרב דריימן.

"בהסתכלות פשוטה מגיד שיעור הוא סוג של 'משפיע', הוא זה שנותן לאחרים מהידע שלו ומשתף אותם במה שהוא יודע.

"אבל בפועל אני מרגיש שאני הרבה יותר 'מקבל' ממה שאני משפיע על אחרים. אני לומד כל יום דברים חדשים, הלימוד הזה של עמוד גמרא ביום עם כל המפרשים שב'עין העמוד', זאת מתנה נפלאה ומיוחדת מאוד, הצורך לחדד את הדברים ולהגיע לרמת הבנה כזאת שתאפשר לי לומר שיעור בבהירות. זאת מתנה נוספת שאני מקבל, והתגובות של הציבור הן מתנה שלישית, יקרה מפי?".

הרב דריימן מספר על מפגשים אקראיים עם מאזיני השיעור שמזהים אותו, וניגשים לומר תודה. "זה תופס אותי במקומות הכי לא צפויים, אני הולך בעיר אחרת, מקום שאף אחד שם לא מכיר אותי, ופתאום ניגש אלי יהודי ואומר לי שהוא צופה קבוע בשיעור שלי ב'עמוד היומי' ומאוד נהנה. זה מחמם מאוד את הלב".

אבל לדבריו, הכי חשובה זו הביקורת: "אני לא מתכחש לאמת, כשאנשים נותנים לי ביקורת זה לא מאוד נעים לשמוע. הרבה יותר נעים לאוזן וללב לקבל מחמאות. כל אחד אוהב שמחמיאים לו

"הביקורת היא המשוב שעל פיו אני יכול להשתפר, והיא חשובה לי. גם כשאני מכין שיעור, אני יודע שאני חייב להיות יסודי ולא יכול 'למרוח' איזה משהו שלא הבנתי עד הסוף, כי המאזינים 'יתפסו' אותי על זה, ולא יזוותרו לי."

"לא פעם כשאני מכין את השיעור אני חושב לעצמי, אבל פלוני, שכבר העיר לי פעמיים, לא יהיה מרוצה מכזה הסבר. הוא יגיד לי שאני זי"פתי פה, שהייתי צריך להסביר טוב יותר. ואז אני חוזר על זה שוב ומחדד את זה אצלי טוב יותר, במיוחד בשבילו, כי אני יודע שהוא צודק, מגיע לו שיעור מושלם, לו ולכל המאזינים האחרים."

• הפרקים שנלמדים כיום ב'עמוד היומי' כבר קצת יותר קשים ממה שהיו בתחילת המסכת, לא כך? פחות אגדתות, יותר סוגיות, איך זה משפיע על אמירת השיעור???

"האמת שזה ויכוח ישן נושן, מה יותר קל ללמוד, אגדתות או סוגיות. אני חושב שגם מי שיאמר שללמוד אגדה יותר קל, יסכים איתי שלמסור שיעור באגדתא זה יותר קשה ויותר מורכב, כי אנחנו מכירים את עולם הסוגיות, יש שאלה, יש תשובה, יש סתירה, יש דחיה, הוכחה, אבעי... הדברים ברורים לנו יותר, ואם לפעמים הם קשים להבנה לומדים עוד פעם ועוד פעם עד שהם מתבהרים ומובנים, וברגע שהבנת אתה סוגיא זה נראה לך הכי הגיוני בעולם. 'לעומת זאת, באגדתות לפעמים קשה להתחבר להיגיון שבדברים. צריכים לעצור על כל פסוק ופסוק, למה הגמרא למדה ממנו כזאת

דרשה, איפה זה רמוז כאן, מה הקשר של הדרשה הזאת לעניין שבו אנחנו עוסקים. במקרים רבים אפשר למצוא את ההקשר ואת ההסבר במפרשים השונים, אם זה בהמרש"א או ב'בן יהוידע' וכדו', אבל לפעמים אני לא מצליח למצוא הקשר.

"ולכן מהבחינה הזאת דווקא נהיה יותר קל כשמגיעים לפרקים שהם יותר הלכתיים, עם יותר סוגיות, ופחות אגדתות."

• מתחילים להתקרב לקראת סיום המסכת, ואתם, מגידי השיעורים של 'דרשו' תסיימו כחודש לפני הלומדים... מתי אתה חושבים שתתרגשו יותר, כשאתם תסיימו את המסכת, או כשהלומדים יסיימו לפי הסדר של 'עמוד היומי'.

"אני חושב שכשאני אסיים את המסכת, אתרגש מאוד. זה לא סתם לסיים מסכת, אלא בלימוד דקדקני של כל מילה, עד שאני מגיע לפשט בהיר וברור, עם גישמאק נפלא. מבחינתי זה דבר עצום ואני אחווה את זה בהתרגשות מאוד גדולה.

"מעבר לכך, הסיום שלי הוא בעצם סיום של עוד הרבה מאוד אנשים, גם אם הם יחוו את זה חודש אחרי, הסיום שלהם גם הוא, שורשו בסיום שלי, ולכן השמחה שלי תהיה כפולה ומכופלת, גם על עצמי שזכיתי ללמוד וללמד את המסכת, וגם על כל מאזיני השיעור שישימוחו לסיים ואני מתרגש כבר מעכשיו יחד איתם..."

ניתן להאזין לשיעוריו של הרב דריימן בקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222666 שלוחה 3<1

המשך מעמוד 3 | רבי אליהו דיסקין שליט"א

רבי עקיבא בן יוסף שהוא דורש כתרי אותיות, כשראה זאת משה רבנו, אמר: רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? הדברים מבהילים על הרעיון, הלא משה רבינו הוא רבם של ישראל, הוא גואל הגדול של בני ישראל משיעבוד מצרים והוא קיבל את התורה מהר סיני ומסרה לישראל, כיצד יתכן שהוא ישאל מדוע הקב"ה לא נתן התורה על ידי רבי עקיבא שעד גיל ארבעים שנה לא ידע צורת אות?! אלא הן הן הדברים, ברבי עקיבא היה דבר מיוחד במינו בו השקיע ועליו עבד רבות עוד לפני שלמד תורה והוא שגרם לו לגדול וליעשות גאון עולם עד שחלשה דעתו של משה רבינו וטען שהוא ראוי להיות מוסר התורה שבכתב לישראל!

מהו המסר העיקרי ללומדי התורה בימינו, כיצד יוכלו לזכות לגדול בתורה?

על כל צעיר שעוסק בתורה בעולם הישיבות והכוללים לדעת כי בקרבו שוכנים מוח ולב, כדי שהמוח ידבק בהקב"ה עליו לעסוק בתורה ובכדי שהלב ידבק בו יתברך צריכים להידבק במידותיו של הקב"ה - להיות רחומים וחנונים ושלמים במידות טובות שבין אדם לחברו. מאחר שהתורה היא דבר השם, על מנת להתחבר אליה חיבור ראוי ושלם צריך את הכלים עמהם קונים את התורה, הכלים הללו הם קנייני הלב - מידותיו של הקב"ה.

הגמרא במסכת ברכות (נה, ב) דורשת על הפסוק (דניאל ב, כא)

"יהב חכמתא לחכימין", שמקור הענין בפסוק (שמות לא, ו) "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה". נשאלת השאלה, מדוע רק מי שנולד חכם זוכה לחכמה, הרי לכאורה אין זה מדרכי היושר, הלא הוא כבר נולד חכם וממילא זכה לחכמה נוספת ולא מחמת עבודתו ועמלו. התירוץ על כך הוא, שלא נאמר 'ובשכל כל חכם מוח נתתי חכמה' אלא "בלב כל חכם לב נתתי חכמה", התורה מדברת על חכמת הלב, תיקון המידות שבין אדם לחברו ומי שעבד על תיקון מידותיו הוא נעשה כלי קיבול לקנות את התורה ולגדול בה. זו כוונת חז"ל שמקור הפסוק בדניאל "יהב חכמתא לחכימין" הוא בפסוק "בלב כל חכם לב נתתי חכמה" - דוקא מי שיש בו לב חכם במידות טובות הוא הזוכה לחכמת התורה!

ככל שהאדם מתקן את מידותיו, כך התורה מתחברת לאישיות הפנימית שלו והיא נעשית חלק מעצמותו. אך אם קיימת בו השחתת המידות, הוא יכול להיות המתמיד הכי גדול ובעל הכישרון המובחר ביותר, לכתוב 'חבורות' ושטיקלאך תורה, אך כל התורה שלומד היא מן השפה ולחוץ.

כמה רחוקים אנו מדעת התורה האמיתית, שכאשר מבררים על בחור ישיבה לצורך שידוך ורוצים לשבח, אומרים: הוא בעל כשרון כל כך גדול שאילו יצא את כל כשרונותיו יוכל לגדול כרבי עקיבא איגר... אולם באמת לא בכישרון תלוי הגדלות בתורה, אלא השבח הנכון שצריך לומר הוא: הוא בעל לב טוב ומידותיו מתוקנות כל כך שאילו יוסיף וילמד תורה יוכל לגדול כאחד מהגדולים הקדמונים...

את הדילמה הזו אני מעלה פעמים רבות בפני בחורים מתקרבים כאשר מגיעים לנידונים הלכתיים בפרק אלו מציאות או בפרקים במסכת בבא קמא שעוסקים בנבכי הסוגיות של נזיקין. אז אני מספר להם את הסיפור הזה ושואל אותם האם האשה הזו צודקת בטענותיה או לא

על מוסר מזויף וחוקי התורה האלוקיים



ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא א)

מאת: הרב ישראל היימן

מעשיה ישנה מספרת על בעל חווה גדולה בשנותיה הראשונות של ארצות הברית של אמריקה - כשעניין העבדות עדיין לא הוצא אל מחוץ לחוק.

ברשותו היו כמה עבדים, חלקם בשדות, חלקם בגידול הבקר ועוזרת אחת שהייתה סוכנת הבית. היא הייתה אחראית על תפעול בית המשפחה, נקיון סידור וכביסות.

כמקובל באותם ימים העוזרת הייתה עובדת שישה ימים בשבוע וליום ראשון - יום השבתון האמריקאי, הייתה העוזרת חוזרת למשפחתה ולילדיה עם הפדיון השבועי אותו היא הרוויחה ומכלכלת את בני ביתה לכל השבוע.

שבוע אחד, זמן קצר לפני שסוכנת הבית עזבה את החווה לחופשתה השבועית נכנס אחד מבני המשפחה לחדר עבודתו של בעל הבית. הוא ראה את העוזרת מכניסה משהו במהירות לתיקה וכשסומק עז על פניה היא עוזבת במהירות את החדר.

בעל הבית שהתפלא לשמוע את הדיווח לא רצה לוותר בקלות על עוזרת מסורה כזו והחליט להעמיד מעקב לבדוק האם מדובר על מקרה חד פעמי או קבוע. אחד מבני הבית החל לשמור את צעדיה של העוזרת בהיחבא. הוא דאג להיכנס אחריה בהפתעה לכל מיני מקומות ולהיות רואה ואינו נראה בכל הזדמנות שהוא היה יכול. במהלך כל השבוע לא נרשמה שום התנהגות חריגה, אבל דקות לפני שהיא עזבה את החווה לחופשתה השבועית שוב נשנה המחזה. עוזרת הבית נכנסה לכמה דקות לחדר העבודה של בעל הבית ויצאה משם אחרי דקות ספורות כשהיא דוחפת משהו לתיקה.

בשבוע לאחר מכן כבר חיכה בן המשפחה מתחת לאיזה שולחן מראש...

בשבוע לאחר מכן התחבא בעל החווה עצמו בחדר העבודה... כשהעוזרת נכנסה בלי לחשוך בכלום ופתחה את הכספת הוא צפה בה בעיניים קמות. כאשר עמדה העוזרת עם השטר המרשיע בידה יצא בעל הבית ממחבואו ותפס אותה על חם...

האשה נכלאה באחד מחדרי הבית ולאחר כמה ימים הוא הביא אותה בפני שופט אמריקאי טיפוס...

התובע הרעים בקולו, בעל הבית ובן המשפחה העוקב העידו בשבועה. כל הנתונים הראו שמצבה של האשה האומללה בכי רע והיא עומדת להיכנס לכמה שנים טובות לכלא האמריקאי.

כשנתנו לה את זכות הדיבור היא פתחה במונולוג שלא היה מבייש משפטנים גדולים וותיקים.

"אתם באים כאן לדון אותי על מעשה שהוא אינו מוסרי לפי אמות המידה שלכם. אני לעומתכם סבורה שמעשיי הם המוסריים ביותר עלי אדמות!"

מול עיניהם המתעגלות של הנוכחים המשיכה האישה בעוז.

"אני אגלה לכם... כבר שנים ארוכות שכל שבוע אני לוקחת מאה דולר כשאני יוצאת ליום השבתון. בעל הבית מעולם לא הרגיש בדבר מסיבה פשוטה מאד, הוא אף פעם לא טרח לספור כמה כסף יש לו בכספת. הוא עשיר מאוד ומאה דולר בשבוע, זה אולי אלפית ממה שהוא מרוויח בשבוע אחד.

בשבוע לאחר מכן כבר חיכה בן המשפחה מתחת לאיזה שולחן מראש... הוא צפה בעוזרת כשהיא נכנסת לחדר העבודה, פותחת כבקיאה ורגילה את הכספת שמוצמדת לשולחן העבודה, מוציאה מאה דולר ותוך כדי דחיפתם לתיק יוצאת בבטחה מהחדר ונוסעת לביתה.

שלי להרעים בקולי...
"הטעות שלכם היא לא עצם הטענה שמעשה כזה או אחר הוא מוסרי או לא. על זה באמת ניתן לדון וכל אחד וההסתכלות שלו. הטעות היא שהמוסר הוא לא דבר אנושי בכלל! מי שקובע את אמות המידה המוסריות הוא בורא העולם ולא האדם. והסיבה לזה פשוטה, כי אם האדם היה קובע את המוסר, כל אחד היה קובע אותו לפי אמות המידה שלו, ובאמת מי יכול לכפות עלי את אמות המוסר שלו כשאני חושב על מוסר שונה לחלוטין?! אין ברירה אלא לומר שהמוסר הוא דבר על אנושי בעליל. רק בורא העולם, שיצר את כל הבריאה כולה והוא זה שידוע את כל מסתריה יכול להתוות את אמות המידה של המוסר..."

הגוי פנה אליו וטען לו שהסיבה בגינה היהודים שנואים כל כך

הגאון רבי יחיאל יעקב וינברג בעל ה'שרידי אש' פגש פעם איזה אנטישמי אחד.

הגוי פנה אליו וטען לו שהסיבה בגינה היהודים שנואים כל כך היא ההתנשאות שלהם. הלא אם יבוא הקיסר וילהלם בעצמו ויבקש להעיד בבית דין שלכם לא תאמינו לו ואילו לכל עגלון או איש פשוט אם הוא יהודי יאמינו בית הדין יותר מלקיסר. בעצם אתם אומרים שיהודי באשר הוא יהודי יותר נאמן מכל גוי אפילו הנכבד ביותר שיש. הגאון זצ"ל לא נשאר חייב. הוא אמר לאותו גוי שהשאלה היא חזקה יותר. הלא גם למנין בבית הכנסת אנחנו לא נצרף את הקיסר ואילו כל עגלון פשוט יוכל להצטרף במקומו.

הגוי הצטחק, הרב לא הבין מה שדיברת... למנין בבית הכנסת ברור שאי אפשר לצרף את הקיסר הגוי, הלא מדובר על טכס דתי. אבל לנאמנות של עדות, מדוע העגלון היהודי עדיף על הקיסר הגוי? אז כנראה שכן הבנתי מה שאתה מדבר... ענה הרב בחיוך. כי זה מה שאני מנסה להסביר לך. אצלכם בית המשפט הוא מקום הצדק והישר, אצלנו גם המשפט הוא טכס דתי... המצוות שלנו לא הומצאו על ידי אדם חשוב ככל שיש, הדינים והמשפטים הללו הם יסוד העולם שמגלמים את חכמתו האלוהית של הבורא יתברך. כשהדינים יושבים במשפט הם לא מתעסקים בסברא כזו או אחרת, הם עוסקים בדיבור אלוהי קדוש, לא פחות מתפילה בבית הכנסת.

לעומת זאת, המשכורת העלובה שלי לא מספיקה לכלכל את פיותיהם של ילדי הרעבים. הם צריכים מעט יותר גם לאוכל וגם לחימום פשוט כדי לא למות! לא בשביל תענוגות או מותרות, רק כדי להמשיך לחיות.

עכשיו האשה כבר ממש 'התלמדה'...

כל הדיון כאן הוא חוסר המוסריות שבגניבה. מי קבע שכסף זה שייך לפלוני או לאלמוני? המוסר והישר! הם מחייבים שמי שמרוויח כסף יחזיק בו וישתמש בו ולא כל אחד יעשה כחפצו בעולם. וכעת למקרה שלי: אם הכסף היה חסר לבעל הבית היה בזה חוסר מוסריות, כיון שהוא עובד על הכסף וזה שייך לו ומדוע אני נהנית ממנו.

כנ"ל אילו לילדי, הכסף לא היה נחוץ לחיים עצמם, גם אז היה בזה חוסר מוסריות, מדוע הם נהנים ממשהו שלא שלהם.

אבל אם גם לו זה לא חסר וגם לילדים שלי זה חיוני ברמה הבסיסית ביותר שיש מה לא מוסרי בזה? אם כל הדיון הוא מוסר, לשיטתי אין לך מוסר גדול מלעשות את מה שעשיתי!!
האשה סיימה את טענותיה והתיישבה על ספסל הנאשמים.

המעשייה מספרת שהשופט התרשם כל כך מטענותיה

המעשייה מספרת שהשופט התרשם כל כך מטענותיה ולא רק שזיכה אותה אלא חייב את בעל הבית להוסיף על משכורתה את המאה דולר בצורה קבועה וחוקית...

את הדילמה הזו אני מעלה פעמים רבות בפני בחורים מתקרבים כאשר מגיעים לנידונים הלכתיים בפרק אלו מציאות או בפרקים במסכת בבא קמא שעוסקים בנבכי הסוגיות של נזיקין.

יסודם של דינים אלו בפרשת השבוע. דינים נרחבים על מוסר שנקבע על פי התורה שמזמן הרבה פעמים שאלות של חוסר הבנה בסגנון "אני לא מבין למה ראובן צודק, אני חושב דווקא ששמעון הכי צודק"... או: "מה, רב יוסף לא מבין את הסברא של הפועל הזה?" אז אני מספר להם את הסיפור הזה ושואל אותם האם האשה הזו צודקת בטענותיה או לא. בדרך כלל ניטש וויכוח עז כשאני תופס בו את צד האשה ומסביר אותה בצורה משכנעת. כשמספיק ממשתתפי הדיון מחליטים שהאשה אכן צדקה בטענותיה, אז הזמן

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

וכך נשאר זמן רב כל כך להקשיב לו, משום שיהודי מר נפש שאומר אין מי שישמע אותי, רבינו ישמע אותנו. כך נהג כל ימיו למען כל יהודי בכל בית ישראל, לא משנה אם מכירו או אינו מכירו כלל, לא משנה אם הוא אדם פשוט או מוכבד, כאשר יהודי היה זקוק לישועה ולשפוך את ליבו, מצא נחמה אצל רבינו. רבינו הרגיש שזה תפקידו בעולם, לעזור לכלל ישראל.

צורך לפנות מזמנך היקר והמדוקדק על חשבון החברותא עם רבי יצחק זילברשטיין ועל חשבון סדרי הלימוד, והרי ידוע עד כמה כל שניה הייתה מחושבת ומדוקדקת בסדר לימודיו של רבינו. אמר לה מרן הגר"ח משפט מטלטל: אותו יהודי מר נפש, כשהתחיל לצעוק, המשפט הראשון שאמר הוא: "אף אחד בעולם לא רוצה לשמוע אותי". אמרתי בליבי, אני אשמע אותי!

"משנכנס אדר מרבים בשמחה" - משמע שישנה שמחה תמידית בישראל,

אלא שבאדר מרבים ומגבירים אותו, מה פשר שמחה מתמדת זו?

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

"משנכנס אדר מרבים בשמחה" - משמע שישנה שמחה תמידית בישראל, אלא שבאדר מרבים ומגבירים אותו, מה פשר שמחה מתמדת זו? מבאר רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל (רסיסי לילה) זוהי שמחת ישראל בה, כנאמר בתהילים (ל"ב, י"א) 'שמחו בה' וגילו צדיקים' ולישרי לב שמחה', השמחה שהוא דבוק בה' ית', ואפילו מרוחק הוא לגמרי, רק מכל מקום מבקש וחפץ להידבק בו, ואומר עליו דוד המלך בתהלים (ק"ה, ג) "ישמח לב מבקשי ה'", השמחה הגדולה של יהודי הוא שהוא מרגיש את המעלה הגדולה אשר בחר בנו מכל העמים, ו"שלא עשנו כגויי הארצות" וע"ז אנו אומרים 'עלינו לשבח לאדון הכל... שלא עשנו כגויי הארצות', גם בעבודת ה' אנו מצווים על 'עבדו את ה' בשמחה', דכן מצונו בעבודת הקורבנות (במדרש משפטים) בזמן שביהמ"ק היה קיים, אחר הקרבת הקרבן יוצא המקריב בשמחה על שנמחלו לו עוונותיו, והתשובה במקום הקרבן מעוררת את השמחה, וידועים דברי ה'שפת אמת' שכפי שחודש אלול קודם הימים הנוראים הוא זמן תשובה מיראה, משנכנס אדר קודם ניסן ופסח, זה הזמן לתשובה מאהבה, ובחודש אדר אפשר להפוך הדינים לרחמים. ובחידושי הר"ם כתב שהמקור לחודש אדר - ע"ש 'אדור בינכס', ואומר לנו הקב"ה: עשו לי קיטון אחד ואדור בינכס.



מי מבינינו מוכן להכניס אדם שגנב לביתו?

"וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמֹעַ לְפָנָיִם: כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבְשִׁבְעַת יָצֵא לְחֶפְשִׁי חָנָם" (כ"א א-ב)

להתנהג בחסד וברחמים גם בדיני ממונות - המצווה הראשונה בדיני התורה בדיני ממונות היא כולה חסד. דהנה עצם זה שהעבד נמכר הוא רק בגלל שגנב, כמו שכותב רש"י עה"פ 'כי תקנה - מיד בי"ד שמכרוהו בגנבתו כנאמר (שמות כ"ב ב) 'אם אין לו ונמכר בגנבתו'. מי מבינינו מוכן להכניס אדם שגנב לביתו. והנה חז"ל אומרים (קידושין כ.). 'כי טוב לו עמך' - עמך במאכל ועמך במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר, אתה שותה יין וישן והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי התבן, מכאן אמרו: כל הקונה עבד עברי, כקונה אדון לעצמו. ומקשה התוס' שם למה שלא נאמר שיהיה כמו אדונו בשווה, ואומר תוס' דאיתא בירושלמי פעמים אין לו אלא כר אחת אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים 'כי טוב לו עמך', ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבדו, זו מידת סדום, נמצא שע"כ צריך למסור לעבדו והיינו אדון לעצמו. וכן הוא צריך לתת מזונות לאשתו ובניו (וכמש"כ רש"י בפסוק ג') 'ויצאה אשתו עמו - וכי מי הכניסה שתצא, אלא מגיד הכתוב, שהקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו ובניו'. מובן הדבר עד כמה קשה לקנות עבד, וכמה בעל חסד הוא הקונה עבד. זו מטרת התורה בכך שהביאה את דיני עבד עברי עם תחילת 'אלה המשפטים', כל הדינים צריכים להתנהל בחסד, באהבה הדדית, בפירגון לזולת. ובהמשך הפרשה רואים שוב רעיון זה, באמצע דיני ממונות הקשים הוסיפה התורה גם 'וגר לא תונה' (כ"ב כ), 'כל אלמנה ויתום לא תענון' (כ"ב כ"א), מצות הלואה (כ"ב כ"ד), השבת אבידה (כ"ג ד), 'וגר לא תלחץ' (כ"ג ט), מצות שמיטה (כ"ג י). התורה מלמדת אותנו בתוך דיני ממונות להתנהג אחד לשני ביחס הוגן (אספקלריא - הרב שלום פולק).

אצל הגויים להבדיל, מענישים את הגנב ומשליכים אותו לבית הסוהר, ובדרך כלל הדבר גורם לו להתקלקל כששוהה בבית האסורים זמן רב בחברת פושעים וגנבים כמותו, אולם לא כן בתורתנו הק'



יופי דיני התורה הניכרים במשפט עבד עברי

"אם אֲדַנּוּ יָתֵן לוֹ אִשָּׁה וְיִלְדָהּ לוֹ בָּנִים אוֹ בָּנוֹת הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנָיָה" (כ"א ד).

- ראוי להתבונן מדוע פתחה תורה את דיני בין אדם לחברו בפרשת עבד עברי, ומהי מעלת פרשת עבד עברי יותר משאר דיני בין אדם לחברו. ונראה שפרשת עבד עברי היא דוגמא לכל דיני בין אדם לחברו, שכן בפרשה זו נוכל להתבונן על דיני התורה שתכלית כולם לתקן את נפש האדם ולא רק באו רק כ'סדר' בעלמא, שהרי אצל הגויים להבדיל, מענישים את הגנב ומשליכים אותו לבית הסוהר, ובדרך כלל הדבר גורם לו



להתקלקל כששוהה בבית האסורים זמן רב בחברת פושעים וגנבים כמותו, אולם לא כן בתורתנו הק', העונשים נועדו לחנך את החוטא שלא ישוב על חטאיו בעתיד וגם לתקן העבר, ולכן הגנב נמכר לעבד עברי, כדי שבדמי המכירה יוכל להשיב את מה שגנב, ויש בזה גם חינוך לעתיד שיבין כמה הגניבה היא דבר מאוס ומתועב, שמחמת הגניבה דינו להיות במעמד שפל כעבד, ומוסיפים גם למסור לו שפחה כנענית, כדי שיבין שהגנב נעשה שפל עד שלבסוף הוא מאבד את קדושת ישראל. ומאידך גיסא יתבונן העבד עד כמה אדונו מכבדו, כדאמרו (קידושין כ.). 'כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו', דצריך האדון לדאוג שמאכלו של העבד לא יהא פחות טוב מהאדון עצמו, וכמו כן אם אין לאדון אלא כר אחד בלבד, צריך האדון לתת הכר לעבד, והאדון עצמו ישן בלא כר (תוס' שם ד"ה כל). ומזה יתבונן העבד איך בית של שומר תורה ומצוות מלא חסד ואור ונעימות, וישתוקק לחיות חיי תורה, ויעיל הדבר לחנכו שלאחר ששנים כשייצא מבית אדונו לא יחזור לגנוב. לכן פתחה תורה את דיני הממון שבפרשה בדיני עבד עברי, דדין זה משמש כדוגמא לשאר המשפטים שבתורה שכולם נועדו לתקן את נשמת האדם (רבי משה שטרנבוך שליט"א)

חידות לפרשת השבוע:

- א. מדוע עבד עברי נקרא 'עברי' ולא 'עבד ישראל'?
- ב. מדוע עבד כנעני נקרא 'כנעני'?
- ג. מדוע נאמר על עבד שאין לו אשה 'בגפו יבוא'?
- ד. מי הוא בפרשתנו שמעשי ידיו שייכים לאדם אחר, אפילו שהוא אינו עבדו?
- ה. עד איזה גיל חייב האדון לפרנס את בני העבד העברי?
- ו. מדוע בית דין נקראים 'אלוקים'? ז. מדוע עבד נרצע דווקא ליד הדלת?

- **תשובה לחידה א.** כתב ה'אור החיים': הטעם שנקרא 'עבד עברי' ולא 'עבד ישראל', לפי שחש הכתוב לייחס שם עבדות לישראל. וב'באר מים חיים' כתב: 'עברי' הוא שם הייחוס שהיה לישראל לפני ששמעו דברים בסיני, וזה העבד יתנכר עצמו כאילו לא שמע דברים בסיני. לכך נשאר עליו השם שהיה לאבותינו בעבר הנהר, כשהיו עובדי ע"ז.
- **תשובה לחידה ב.** כתב ה'מושב זקנים' שכל עבד נקרא 'כנעני' ע"ש כנען, דכתיב ביה "עבד עבדים".
- **תשובה לחידה ג.** איתא ברבינו אפרים: 'בגפו' אותיות 'בגוף', דכל אדם שאין לו אשה דומה לעוף הפורח, וזה שפירש"י: 'בגפו' - בכנפו. וה'אבן עזרא' כתב: 'בגפו' פירושו: בגבו (אותיות 'פ' ו' ב' מתחלפות), לומר אין גוף אחר תלוי על גבו.
- **תשובה לחידה ד.** רש"י כתב עה"פ 'ויצאה אשתו עמו' - הקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו ובניו. וכתב הרמב"ן שמעשי ידי האשה והבנים שייכים לאדון הואיל וחייב במזונותיהם. אמנם אינם שלו כדין עבד כנעני וכדין העבד עברי עצמו, אלא יכולים הם לומר לו: אין אנו ניזונים ואין אנו עושים. אמנם דעת הרמב"ם (פ"ג מהל' עבדים הל' ב) שאין מעשי ידי אשתו ובניו של העבד לרבו, אלא הרי הם לבעלה כדין כל שאר הנשים, ואפילו שהוא עבד עברי - זוכה הבעל במעשה ידי אשתו. והטעם שהאדון חייב במזונות אשתו ובניו, כתב הרמב"ן כל זה חמלה מאת ה' עליהם ועל העבד, שלא ימות בצערו בהיות עמלו בבית נכרי ובניו ואשתו יהיו נעזבים. וצווה הקל ברחמיו להיות הקונה כאב רחמן להם.
- **תשובה לחידה ה.** כתב ה'משנה למלך' (פרק ג' מהל' עבדים הל"א) דנראה מדעת הרמב"ן שחייב לזונם עד שיהיו בני י"ב שנה, וברא"ם בפר' בהר כתב שהאדון חייב לזונם עד שיהיו בני 6 שנים, ודעת הרמב"ם כתב ב'משנה למלך' מדלא כתב שום זמן - הרי שסובר שלעולם חייב האדון לפרנסם כל זמן שאין להם להתפרנס משלהם, אפילו שיהיו גדולים.
- **תשובה לחידה ו.** כתב ה'אבן עזרא' והרמב"ן דהם מקיימים משפטי האלוקים בארץ, ועוד - לפי שהאלוקים עמהם בדבר המשפט, כדכתיב 'אלוקים נצב בעדת ק-ל', ובמדרש (רבה שמות ל' כ"ד) איתא: בשעה שהדיין יושב ודן באמת, כביכול מניח הקב"ה שמי השמים ומשרה שכינתו בצדו, שנא' (שופטים ב') 'והיה ה' עם השופט'.
- **תשובה לחידה ז.** כתב הטור דיש מפרשים דזהו סימן להיותו עבד, שומר דלת אדונו. וב'הדר זקנים' כתב: יש מפרשים כי הדלת גרם לו שיימכר, לפי ששבר הדלתות וגנב. ובמדרש 'לקח טוב' כתב: כדי שיהיו באים ושבים אומרים לו: מפני מה אתה משתעבד לזה? התורה זיכתה לך להיפטר. לכך נרצע לפני הפתח ולא בחדרי חדרים. עוד איתא במדרש: אמר הקב"ה: אני פתחתי לו פתח לצאת לחירות, והוא סוגר עליו פתח הבית להיות עבד?! לפיכך לוקה בפתח. וב'מדרש התורה' כתב: בעבור כי במזוזה יש פרשת 'שמע', ראוי שתירצע אוזנו סמוך לה, כדי שישמור ללכת בדרכי ה', ואם האדון לא ילך בדרכי התורה - לא יאבה לו ולא ישמע לו (שערי אהרון).

(מתוך עלונו של רב צ'ולק תשפ"ג)

האברכים, בראותם איך שהרה"ק מבאבוב מוציא ממגירתו סכום גדול מאוד, שמונה עשר אלף דולר! ומסרם לידיהם לצורך מצוה רבה זו. אמנם קודם מסירת המעות, אמר להם הרה"ק מבאבוב: תנאי אני מתנה עמכם, אני מנדב סכום כסף זה, בתנאי שאין משתמשים בו לשום צורך שבעולם, מלבד לצורך הוצאות נישואי בתו של ר' משה! לאחר זמן, סיפרו שני האברכים, שכאשר חזרו מארה"ב לארץ ישראל, מסרו לר' משה שוסטר את כל המעות שאספו עבורו בארה"ב, כדי שיוכל להתכונן לקראת נישואי בתו, ומסרו לו גם התנאי הנ"ל.

אולם בהתקרב מועד הנישואין, כשבוע קודם יום החתונה, שוב עמד ר' משה במצב שלא היה לו כלום לצרכי הנישואין, כיון שכל פרוטה שהיתה ברשותו מסר תיכף לצרכי צדקה, והסכום היחיד שנשאר אצלו לצרכי הנישואין, היו אותם השמונה עשר אלף דולר אשר שלח עבורו הרה"ק מבאבוב, אשר הם נשארו לפליטה, מכח התנאי שהתנה עליהם הרה"ק מבאבוב, ורק במעות אלו השתמש ר' משה להוצאות נישואי בתו.

מסיפור זה אנו רואים דרגה נוראה של "וירא בסבלותם", לא זו בלבד שהרה"ק מבאבוב נתן סכום הגון מאוד, אלא שבחכמתו הרבה עשה תנאי, כי ידע והתבונן שבודאי עד מועד הנישואין שוב לא ישאר בידו של ר' משה מאומה, באשר את כל כספו הוא מחלק לאחרים. כדי שישאר בידו לכל הפחות סכום זה, עמד הרה"ק מבאבוב ועשה תנאי, כדי שיהא לר' משה לפחות סכום זה לצרכי הנישואין של בתו. (מתוך 'נועם שיח' מכון אפריון לשלמה שמות תשפ"ד)

שאם אין לו משלו והוא צריך להגיע לצדקה אזי שיצמצם לקנות רק מה שהוא צריך לכדי מחייתו, ולא לקנות דברים כל כך יקרים. אמר לה בעלה הקדוש "מה את אומרת?! לא ידעתי שהוא קונה דגים כל כך יקרים - אם כן צריכים להוסיף לו על נדבתו הקבועה"... ובכן, מאז והלאה היה הרה"ק מצאנו מוסיף על נדבתו של אותו עני שיהא לו גם כדי לקנות את הדגים היקרים...

סיפר הרה"ג ר' שלמה קנאבליך שליט"א, מגיד שיעור בביהמ"ד "באבוב"

סיפר הרה"ג ר' שלמה קנאבליך שליט"א, מגיד שיעור בביהמ"ד "באבוב" בבארא פארק: בארץ ישראל התגורר איש חסיד וירא אלקים, הרה"ח ר' משה שוסטר ז"ל, מחשובי חסידי בעלזא, אשר היה עוסק רבות בענייני צדקה וחסד. מנהגו היה לקבץ בכל יום מעות לצדקה, והיה מחלק סכומים נכבדים לעניים ולאביזונים, כל פרוטה שהיה לו נתן לאחרים, ולעצמו לא השאיר מאומה.

פעם אחת, עמד ר' משה לפני נישואי בתו, ולא היה בידו לפורטה אפילו שוה פרוטה, לצורך הוצאות הנישואין. על כן נתייעצו כמה מידידיו להעמיד עבורו סכום הגון לצורך הכנסת כלה, ושני אברכים הלכו לקבץ מעות בשבילו בין אחינו בני ישראל בארה"ב.

בין השאר, נכנסו שני האברכים אל הרה"ק רבי שלמה (השני) מבאבוב זי"ע, ואמרו לו שהם הולכים לקבץ מעות עבור הרה"ח ר' משה שוסטר, אשר עומד לפני נישואי בתו. ומה מאוד נשתוממו שני

עצמתי עין כל הלילה, וכששמעתי נעור, עשיתי עצמי כישן והצצתי לראות מה מעשיו.

רבי לייזר' יודה כמו שהוא היה מכונה, ניגש ע"י ארון הספרים מברך את ברכות התורה והשחר, ואז ליטף קלות את הגמרות ואמר בקול נרגש, 'גוט מארגן גמרות', בוקר טוב גמרות יקרות, ובוקר טוב מסכת בבא בתרא האהובה, שאותה למדו באותה עת בישיבה.

כך היה הקשר שלו לספרים, לתורה. **ב.** מובא בספרי חסידות קלויזנבורג, כי הרבי הקדוש מצאנו קלויזנבורג, שכידוע היה מדבר עם הקב"ה תדיר, היה מתחיל את יומו בחדרו שבקריית צאנו בנתניה בברכות התורה נלהבות.

שהיו נאמרות בערך כך, ברוך אתה ה' וכו' לעסוק בדברי תורה, והערב נא ה' אלוקיני, רבונו של עולם אני מבקש ממך לפחות היום, רק היום, את דברי תורתך בפינו...

תחנונים, על החיים, רק היום אני מתחנן לפניך יום אחד תתן לי, מתיקות התורה.

ע"כ המעשים. ומהם אנו למדים יסוד אחד. נכון, לימוד התורה, הוא

מתוק, דברי התורה הם מתוקים מדבש ונופת צופים. אבל מה שאנחנו מתחננים לרבנו של עולם, זה להתחבר באופן אישי, נפשי עמוק, מאין כמוהו, לערבות התורה, יש את המתיקות הרגילה, תורה היא מתוקה.

אבל יש בתורה דרגות על דרגות, של חיבור עמוק, שאין לו סוף. ועליו כל בוקר יש לנו לבקש.

מה שהיה אתמול הוא לא נוגע להיום, יש עוד מה להתחבר, עוד מה להרגיש, יש עוד עמוק למתיקות! עד כדי כך. והמתיקות העמוקה יותר הזאת היא לא בנוס, חלילה, היא מינימום. רבונו של עולם אנחנו מתחננים בערגה, אהבה רבה אהבתנו, חמלה גדולה חמלת עלינו, כשנתת לנו בחמלתך תורה כזו מתוקה ועריבה, אבל אבינו אב הרחמן, אנחנו מתחננים, תרחם, רחמים, אנא ממך, תן אותה בליבנו, עמוק בנשמתנו, אנחנו לא מסוגלים בלי חיבור עמוק יותר מאתמול, אנא ממך, אב הרחמן.

(לתגובות והארות 08974974aa@gmail.com)



רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ



השלל לבעליו, תוך שהיא מתחננת על נפשה: "בבקשה, אל תעשי מזה עניין"...
ומה גרם לכך? מה הציל את הרכוש של מרן ושל הרבנית? אותו תפוח של שביעית שמרן נזהר בקדושתו.
"לא יאונה לצדיק כל אוון".

(מתוך הספר 'משכני אחריו')

תכשיטי זהב ויהלומים והביאה אותם לרבנית.
מסתבר שבמשך השנים נהגה אותה גויה להעלים תכשיטים מביתו של מרן ולהחביאם בדירתה. כעת היא התכוננה לשוב לארץ מולדתה, ובאמתחתה השלל היקר. כשראתה את הרבנית רצה לעברה ודורשת ממנה "תחזירי לי", היא הייתה בטוחה שהרבנית גילתה את דבר הגניבה. היא נאלצה להודות במעשה ולהחזיר את

המשך מעמוד 7 | רבי משה אהרן שטרן זצ"ל

לישיבה, וכשאכנס לבית המדרש כולם יקומו לכבודי. בקריאת שמע ימתינו לי, ובשמונה עשרה לא יתחילו חזרה הש"ץ עד שאסיים את תפילת הלחש.
"כל הדברים האלו יכולים חלילה וחס לגרום לי להיכשל בגבהות הלב, גאוה. והרי גאוה זה המרחיק את האדם מהקב"ה יותר מכל דבר אחר. "אין אני והוא יכולים לדור במדור אחד". נורא ואיום. לכן, בכל בוקר לפני שאני הולך לישיבה, אני מתבונן בעניין, ומחזק את עצמי שלא להתפתות לכבוד הזה, שלא להיתפס לגאוה חס ושלוש!

ראה שרבי אליה כבר לבוש בבגדיו, עומד בחלון ומדבר לעצמו.
התאמץ האורח לשמוע מה אומר רבי אליה, ושמע שהוא חוזר שוב ושוב על הפסוק "לא תביא תועבה אל ביתך".
האורח נבהל עד עמקי נשמתו, בענוונותו הוא חשב שאולי רבי אליה מתכוון אליו ומייסר את עצמו למה הוא הכניס כזה אורח פחות אל ביתו...
בדרך לבית הכנסת הוא הרהיב עוז ושאל את רבי אליה למה שינן את הפסוק הזה, ולמי הוא התכוון באמרו 'תועבה'...
אמר לו רבי אליה, "מה? לא הבנתם לבד? הרי אני הולך עכשיו

המשך מעמוד 13 | הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א

כתוב, "אל תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך" [ויקרא י טז]. השנאה הגדולה ביותר היא, כאשר אין מוכיחים את הזולת. מי שאוהב את השני ורוצה בטובתו, יוכיח אותו על חסרונותיו. "כי את אשר יאהב ה' יוכיח" [משלי ג יב]. הקב"ה מוכיח את אהוביו. לחוטאים הוא מניח להינמק בחטאם. אינו מעוררם לשוב בתשובה ולתקן את מעשיהם. אם אינך מוכיח, אות הוא שאינך אוהב.

(מתוך הספר 'מפיק מרגליות')

נזכור, כאשר אדם מעיר לך על דבר מה שלדעתו אינך נוהג בו כשורה, אמנם האינסטינקט המיידית הוא להתנגד, להשיל את הביקורת ולהסיט אותה הצידה, אבל, יתכן שההערה נכונה, ויתכן שלא. כדאי וראוי לקבל את הדברים בתשומת לב וחשוב, ערך חשבון נפש, אולי באמת הצדק עמו. אולי באמת יש מה לתקן. נקודת המוצא צריכה להיות, אדרבה, אני חפץ לשמוע מוסר, חפץ לדעת כיצד אני נראה בעיני אחרים, שהרי אדם אינו מסוגל לראות בעצמו את פגמיו ואת טעויותיו.

המשך מעמוד 19 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בסופו של דבר, אכן השתכנע רבי חיים לטעונו של רבי אריה, ובזכותו החל למסור שיחות מוסריות בישיבה, וכך זכה עולם התורה לטעום מעט מההרגשים העדינים של רבי חיים, ולהווכח בכוחו העצום והבלתי נדלה גם בתחום המוסר. יסודותיו העצומים והנפלאים מתבדרים בשמו עד היום, וספרו 'שיחות מוסר', שרבי אריה עצמו ערך בטוב טעם ודעת, קנה שביתה בבתי מדרשות והיכלי התורה והיראה בכל אתר ואתר.

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

רכש בהן מספיק שלמות.
מטעם זה כידוע, סרב רבי אריה בתחלה למלא את מקום אביו, הגאון הצדיק רבי חיים זאב פינקל זצ"ל, מנהלה הרוחני של ישיבת מיר, למסור במקומו את השיחות הקבועות בישיבה. כשדודו, ראש הישיבה, מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, נסה להפציר בו ולשכנע אותו כי הוא ראוי לאותה משרה רמה, הצליח רבי אריה בחכמתו הרבה להפך את הקערה על פיה ולשכנע את רבי חיים, כי דוקא הוא עצמו זה שראוי להתחיל למסור שיחות בישיבה...



הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

האם בזמננו ניתן להוסיף מים ליין? והאם ניתן לעשות זאת גם במיץ ענבים?



בעבר, היה טעם היין חזק, ואף אם 'מזגו' את היין במים, דהיינו שעירבו בו מים - עדיין היה נחשב כ'יין, שברכתו 'הגפן', כל עוד טעמו וריחו היו כשל יין, ובתנאי שכמות המים שבתערובת היתה ביחס המקובל באותו המקום למזיגת יין, ולא היוותה יותר מ-85.7% [שש שביעיות] מהתערובת.

בדורות האחרונים, נחלש טעם היין, והפוסקים נחלקו בנוגע לכמות המים שניתן לערב בו: דעת החזון איש, שעד שליש מים בוודאי שניתן להוסיף, והוסיף הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שהכל לפי חוזק היין. וכן כתב הגר"ש וואזנר זצ"ל, שגם בזמננו קיימים ינות חזקים שניתן לערב בהם עד ששה

חלקים מים. וכעין זה כתב בשו"ת מנחת יצחק, שהדבר תלוי במנהג המקום, ובמקום שמקובל לערב כמות גדולה של מים, ניתן למוזגו אף באופן שהיה נהוג בעבר.

מאידך, יש מהאחרונים שכתבו, כי אף כאשר היין מהווה רוב בתערובת, יתכן שאין די בכך, אך לא ציינו את הכמות היחסית שכן ניתן לערב. ויש שכתבו, כי די בכך שהיין מהווה רוב בתערובת; וכן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ולדעת האור לציון, בין המשווק בחנויות, אין להסתמך על כך שנותר בתערובת טעם יין, משום שביינות רבים מערבים אלכוהול וחומרים שונים התורמים להגברת טעם היין.

ומיץ ענבים - לדעת האור לציון, הגר"ש וואזנר זצ"ל והגר"ח קניבסקי זצ"ל, ניתן למוזגו במים, אם כי בכמות פחותה מזו שניתן למוזג בה יין. ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, כל עוד המיץ מהווה רוב בתערובת, ברכתו 'הגפן', אלא שמיץ הענבים הנמכר בחנויות במקרים רבים אינו ניתן למזיגה, משום שמוסיפים עליו מים כבר בשעת ייצורו.

אולם, לדעת הגר"שז אויערבך זצ"ל, דין המזיגה האמור ביין, אינו מתייחס כלל למיץ ענבים, כיון שטעמו חלש בהרבה משל היין, ולכן אף בתוספת מועטה של מים חשיבותו בטלה, והוא נחשב כמים ממותקים, וברכתו 'שהכל'. ואף לדעה זו, ניתן להוסיף למיץ הענבים טיפות אחדות של מים.

ומיץ ענבים משוחזר, דהיינו, שבתהליך של אידוי מתמעט היין או המיץ עד שנותרת בו רק תמצית בכמות יחסית של כ-20% מהמקור, ולאחר מכן מוסיפים עליו מים - המנחת יצחק מביא את הוראת חברי ה'דף' של העדה החרדית שכינהו לפניו, שבתנאים מסוימים ברכתו 'הגפן'; אולם, לדעת הגר"שז אויערבך זצ"ל, האור לציון, והגר"ש אלישיב זצ"ל, ברכתו 'שהכל'. ויין משוחזר - לפי כל הפוסקים הנ"ל, דינו כמיץ ענבים משוחזר; אולם, לדעת הגר"שז אויערבך זצ"ל, שונה דינו של היין, וברכתו 'הגפן'.



האם מברכים 'שהכל' על שתיית מים בשעות שלפני התענית במטרה למנוע צמאון בתענית

ככל 'ברכות הנהנין', גם ברכה על מאכל או משקה אינה אלא כאשר האדם נהנה מאכילתו ושתיתו. ברוב המאכלים והמשקאות, קיימת תמיד הנאת החיך והגרונן, ולכן יש לברך עליהם גם כשאינו רעב או צמא, אולם, המים - אין בהם טעם, ולכן, אין לברך עליהם אלא כשמרווה בהם את צמאונו. ואם חש הנאת כלשהי בפיו או בגרונו בעת השתייה, אות היא כי קיים בו צמא במידת מה, וחייב לברך.



ויש שכתבו בשם הגר"א, שאם הרווה את צמאוננו לפני ששתה את הכמות הנדרשת לחיוב ברכה אחרונה - 'רביעית' - לא יברך 'בורא נפשות'. והגר"נ קרליץ זצ"ל, שדין זה אינו מצוי, משום שהשותה כדי להרוות את צמאוננו, מן הסתם לא הרווה צמאוננו לגמרי עוד בטרם שתה רביעית. וראה במקורות.

והואיל והשותה מים שלא להרוות צמאוננו, ואינו חש הנאת החיך בשתייתם - אינו מברך עליהם. לפיכך - על פי דברי המשנה ברורה, הערוך השולחן, הבן איש חי, הגרי"ש אלישיב זצ"ל, הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, הגר"נ קרליץ זצ"ל והגר"ח קניבסקי זצ"ל - השותה מים רק לשם סיוע בבליעת מאכל או תרופה, ל'הורדת' מאכל ש'נתקע' בדרכו אל הקיבה, להפגת מרירות של מאכל מר או תרופה מרה, למניעת כאב ראש, או לשם לחלוח הגרון בשעת הרצאה, לא יברך עליהם.

ושתיית מים בשעות שלפני התענית במטרה למנוע צמאון בתענית - לדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, דינה כשתייה להרוות הצמאון, ויש לברך עליה; אולם, לדעת האשל אברהם מבוטשאטש, הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, אינה נחשבת כשתייה להרוות הצמאון, ואם אינו חש צמאון בשעת השתייה, לא יברך על המים.

ומשקה 'תה' רגיל, שטעמו מר, ללא סוכר - יש שכתבו בשם הגר"א, שדינו כמים לענן הנ"ל, משום שאין הנאה בשתייתו. ולדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, רק אם כמות התה במשקה גדולה, דינו כמים; והורה עוד, שגם משקה קפה ללא סוכר וללא חלב, עבור מי שאינו נהנה בשתייתו דינו כמים. ולדעת האשל אברהם מבוטשאטש זצ"ל, כל משקה שיש בו טעם כלשהו, ואינו מוגדר כמים, אין דינו כמים, וצריך לברך עליו גם כששותהו שלא להרוות הצמאון.

ומי סודה - לדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שהחש הנאה בשתייתם, אף אם הנאה זו אינה נגרמת מהמים עצמם, אלא מגו הפחמן שמעורב בהם, עליו לברך; ותחושת ההנאה שונה מאדם לאדם, ומעת לעת, דהיינו שאותו אדם, לעיתים הוא חש הנאה בשתיית מי הסודה, ולעיתים אינו חש הנאה. אולם, לדעת הגר"ח פיינברג זצ"ל והגרא"ל שטיינמן זצ"ל, דין מי סודה כמים רגילים.



ילד שמכריחים אותו לאכול - האם מחנכים אותו לברך על אכילה זו? והאם צריך לברך לפני נטילת תרופה עם ציפוי מתוק?



אדם שכופים אותו לאכול נגד רצונו - לדעת הרמ"א ואחרונים רבים, אינו מברך על האכילה לא לפני ולא לאחריה, משום שאין אדם מצווה לשבח ולהודות על דבר שהכריחוהו לעשותו. ויש אומרים, שהואיל ובהנאת האכילה עצמה אין הבדל בינו לבין אדם שאוכל מרצונו, עליו לברך עליה.

אולם, אם מדובר באכילת מצוה, יתכן שלכל הדעות צריך לברך.

ולהלכה, ראוי למי שהכריחוהו לאכול, שיתרצה באכילתו, כדי שיוכל לברך לכל הדעות; אך אם לא התרצה באכילתו, לא יברך, אלא אם כן מדובר בפת שאוכל ממנה 'כדי שביעה'.

ובהקשר זה, שאל הגר"ש אויערבך זצ"ל שאלה מעניינת: ילד שמכריחים אותו לאכול, כיצד ניתן לחנכו לברך על אכילה זו, הרי מבוגר שמכריחים אותו לאכול אינו מברך על אכילתו? והשיב, שבדרך כלל עושים זאת כאשר הילד רעב וזקוק לאוכל, ולאחר אכילתו הוא נהנה מכך שאכל, ובסוג כזה של כפייה, גם מבוגר שיכריחוהו לאכול חייב לברך. וכן דעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, שיש לחנך את הילד לברך על אכילתו הכפויה, מהסיבה הנ"ל.

ומענין לענין באותו ענין: כל מאכל שאדם אוכל לשם רפואה, אם הוא ראוי לאכילה - למרות שהוא בעצם מוכרח לאכול, חובה עליו לברך על התרופה, משום שנהנה בשעת אכילתו כדרך האוכלים.

וכן תרופה שמצד עצמה אינה ראויה לאכילה, אך מעורב בה חומר מתוק, או שמצופה בחומר מתוק - דעת הגר"ש אויערבך זצ"ל, הגרי"ש אלישיב זצ"ל, והגר"ח קניבסקי זצ"ל, שצריך לברך לפני נטילתה. ולמרות שהתרופה עצמה מרה ואינה ראויה לאכילה, והחומר המתוק טפל אליה, צריך לברך עליו, משום שאין 'טפל' פטור מברכה אלא כשמברכים על העיקר, ובנדוננו הרי אינו מברך על התרופה, שהיא העיקר.

במה דברים אמורים? כשאוכל את התרופה כדרך אכילה, כגון תרופה נוזלית שלוגם ממנה, או גלולה שמוצץ אותה; אבל אם בולע את התרופה שלא כדרך אכילה - דעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, שיתכן שאין לברך עליה.

(סימן רד, ג - רה, א)



חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָ

למחרת השבת מתקשר אלי יהודי, ומספר לי כי באותה שבת יצא לו להיות בבני ברק, והוא נכנס לשמוע את השיעור שלי. "שמעתי איך שציטטת את דברי ה'בני יששכר', ואני מבקש שתאמר לי היכן בדיוק הוא כותב את החידוש המופלא"

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על סגולת נרות השבת ו'בדידי הוה עובדא'

שיש לו ידע נרחב בנושאים יהודיים, אף שהוא רחוק מיהדות כרחוב מזרח ממערב. הוא סיפר לי כי אמנם הוא אינו שומר מצוות, אבל אשתו מקפידה בכל ערב שבת להדליק שני נרות. ממשיך אותו יהודי ואומר לי: אני לא מתפעל מסיפורים 'מיסטיים' וגם לא כל כך מאמין בהם. עם זאת, אני אעשה עכשיו נסיון במשך כמה שבתות לראות האם דברי ה'בני יששכר' מתקיימים. אם אכן נוכח לראות שהנרות דולקים בשבת יותר זמן ממה שכתוב על הקופסה שלהם - אני מבטיח לך שאשוב לשרשים. רק רצוני לראות בפנים את דברי ה'בני יששכר' כדי לדעת שאכן המקור אמין".

כאמור, את כל זה סיפר לי אותו יהודי שהזדמן לשיעור שלי, ולכן ביקש ממני שאומר לו בדיוק את מקור הדברים. לקראת סיום השיחה ביקשתי ממנו, שאם תהיינה חדשות בנושא, שיעדכן אותי. חלפו מספר שבועות, והנה שוב מתקשר אלי ומספר לי: "היהודי הזה שעובד איתי, אכן עשה נסיון. שבוע אחרי שבוע הוא קנה נרות שונים; פעם נרות שאמורים לדלוק ארבע שעות, פעם נרות שאמורים לדלוק שש שעות, ופעם נרות לשמונה שעות. והנה, במשך כל השבתות הללו, דלקו הנרות הרבה מעבר לזמן המשוער שבו היו אמורים לדלוק. הוא קיים את הבטחתו, והחל לחזור לשרשים. תחילה התחיל להניח תפילין, לאחר מכן החל ללכת לתפילה ולשמור שבת. הוא פשוט עבר מהפך מהקצה אל הצקה. ורצוני להודות לך".

אמרת לי לו שכמובן אין זה 'מופת' שלי, אלא דברי קודשו של ה'בני יששכר' שהוא שהוריד לנו את דבר הקדוש הזה שרבים ראו בעיניהם. עם זאת צריך לסייג ולומר, שלא בהכרח שכל אחד יראה זאת, כי הרי ה'בני יששכר' עצמו כותב שכל אחד לפי הדרגה שלו. אבל רבים וטובים נוכחו לראות כי תורת אמת היתה בפיו.

(מתוך דורש טוב ויקרא)

שבוע שעבר הבאנו כאן את דברי הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א בשם ה'בני יששכר' הקדוש, שנרות של שבת מתברכים יותר באורם מכל ימות החול, לזה רב ולזה מעט. השבוע אנו מביאים את המשך דבריו: ברצוני לספר סיפור בבחינת 'בדידי הוה עובדא', ולא לכבודי או לכבוד בית אבא, אלא לכבוד הקב"ה ותורתו הקדושה. סיפור המוכיח כי צדיקי אמת מגלים לנו חידושים אמיתיים ותורתם נצחית וקיימת לעולמי עד.

לפני כמה שנים אמרתי שיעור בליל שבת בבית המדרש בויז'ניץ, וקראתי בפני השומעים את דברי ה'בני יששכר'. רבים מהנוכחים אמרו לי כי זה מכבר יודעים הם את הדברים, באשר הם נוכחו במו עיניהם לראות כי תורת אמת היתה בפיו ואכן בליל שבת דולקים הנרות זמן רב יותר מימות השבוע. שמעתי כבר עדויות ממאות אנשים, שנוכחו לראות את הדבר בעיניהם.

למחרת השבת מתקשר אלי יהודי, ומספר לי כי הוא גר בירושלים ועובד בבורסה ברמת-גן, באותה שבת יצא לו להיות בבני ברק, והוא נכנס לשמוע את השיעור שלי. "שמעתי" - כך הוא מספר לי - "איך שציטטת את דברי ה'בני יששכר', ואני מבקש שתאמר לי היכן בדיוק הוא כותב את החידוש המופלא הזאת. הסיבה לכך היא, כי יחד איתי עובד יהודי ניצול שואה, אוד מוצל מאש, ממשפחה חשובה מאוד, אבל הוא עצמו לא היה לו מי שידריך אותו בדרך התורה ואין לו כל קשר עם יהדות, לכן אני גם נמנע מלדבר איתו על 'אידישקייט', כדי שלא להרגיז אותו ולהיכנס לעימותים חסרי תכלית. היום הגעתי לבורסה, ובגלל שהייתי נרגש לשמוע את דברי ה'בני יששכר', לא יכולתי לאצור אותם בליבי, וסיפרתי ליהודי הזה את הדברים ששמעתי. מיד כשהזכרתי את שם הספר 'בני יששכר', הוא הפגין ידע על דמותו של המחבר ועל שאר ספריו, והתברר לי

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה